

Štev. 3.

V Ljubljani, 15. marca 1939.

Leto 56.

Vsebina: Ali je naše življenje res bedno? — Ali ste razmišljali o tem? ... — Gospodarske drobtine II. — Naši načini. — Izku-
stva s topinamburjem. — Ali ste pripravili orodje za spomladanska dela na polju? — Naš krompir se je izrodil. —
Strniščni krompir. — Kdaj je pravi čas za branje strnin? — Priznani nasadi krompirja. — Naša fosforna umetna gnojila. — Ali ste
pomislili na to, da letos primanjkuje zimske vlage? — Uničevanje plevela s pomočjo apnenega dušika. — Gnojenje krompirja. — Kako
naj postopamo z ržjo, pšenico in deteljo, ki je trpela vsled zime? — Ali ima sosed prav? — Vrtilč za kuhinjske dišavnice in zdravilne
rastline. — Kako se ubranimo škrlupa. — Zakaj je najbolje gojiti samo čiste pasme za plemo? — Bučne pogače (prge), važna dopol-
nilna hrana za živino. — Kako si pomagamo, če se govedu zatakne hrana v požiralniku? — Kaj storimo, če svinje les glodajo? — O
krmljenju piščancev. — Zadržna misel mora biti v srcu. — Tržno poročilo. — Iz lesnega trga. — Kako bo s pšenico? — Narodni do-
hodek. — Izvoz jajc. — Društvene vesti. — Književnost. — Kako se je ustanavljal „Kmetovalec“. — Nagradno žrebanje „Kmetovalca“.

Rezultati nagradnega žrebanja so objavljeni na kraju strokovnega dela.

Ali je naše življenje res bedno?

France Magajna.

Mi kmetje vobče nismo oholi ljud-
je. Niti nimamo vzroka, da bi bili
oholi. Na svoj stan pa smemo biti
ponosni. Morda je res ostal tu pa
tam kak spominček na tiste čase, ko
so drugi stanovi kmeta prezirali, a
to je v primeri z današnjo pozor-
nostjo, ki nam jo svet posveča, ne-
kaj tako malenkostnega, da gremo
lahko mirnega srca mimo. Nemara
je bilo res velike vojne potreba, da
so se tako rekoč „oči odprle“ tudi
nadutežem. Danes priznava ves
svet, da je baš kmetijstvo hrbtenica
vsake države. Vsi ostali stanovi so
sicer neobhodno potrebni udje dr-
žavnega telesa, niso pa nikoli tako
nujno potrebni.

Ampak naše življenje, je vzlic te-
mu bedno. Skoro vsakemu drugemu
stanu se bolje godi ko kmetu. Vsaj
mi, kmetje sami, smo tega prepriča-
nja. Koliko je na primer prijetnosti,
ki jih je deležen meščan, kmet pa
ne. Blagor meščanu, kaj ne da? Uži-
va dobra jedila, je snažno oblečen in
njegovo razvajeno uho posluša kon-
certe odličnih zborov, mi se pa mo-
ramo zadovoljiti s hreščečo harmo-
niko ali z obupnim zavijanjem natr-
kanih pevcev. Blagor meščanu ...

Z mano je bila usoda do zdaj ze-
lo ljubezniva. Poganjala me je skozi

življenje po takih potih, da sem mo-
gel biti deležen dobrot in grenkot
raznih stanov. Povem vam, da ni-
sem prav pri nobenem opazil poseb-
nega blaženstva. Do malega vsak
ima poseben križ, čez katerega se
čemerno ljuti. In v vsakem stanu
sem opazal ostudno zavrato rovar-
jenje in trganje za oglodano kost. Po
vseh takih izkušnjah in opazovanjih
sem danes popolnoma prepričan, da
je kmetijski stan vobče najsrečnejši.

Zakaj? Zato, ker smo svobodni
bolj ko vsi drugi. Kmetija naša je
edini naš gospodar. Ona je, ki nas
priganja k delu. Naš bližnji nas ne
ovira v našem prizadevanju. Pridel-
ki, pičli ali obilni, so samo naši. Mo-
ja sosed na desni in levi ne vpra-
šata po mojih pridelkih, ker imata
svoje. Ako v svojem delu kaj zgre-
šim, ne bo nikogar, ki bi me zato
ujedal. Dam Bogu, kar je božjega in
cesarju, kar je cesarjevega, v osta-
lem pa sem prost in svoboden.

Mi kmetje po slovenskih deželah
smo v pretežni večini majhni kmet-
je in zato nas čestokrat tare siro-
maštvo. Toda tudi siromaštvo je re-
lativno. Gospod v mestu se vsak dan
masti s pečenko, mi otepamo zelje,
krompir, žgance; toda za gospoda ni
povsem gotovo, če bo imel pečenko

čez mesec dni, mi pa bomo imeli na-
še žgance. Vsa velika beda zadnje
velike vojne ni mogla kmetu ukra-
sti zelja in žgancev, ukradla pa je
pečenko gospodu in niti žgancev mu
ni dala v zameno.

Siromaštvo naposled ni nikaka ne-
ozdravljiva bolezen malega kmeta.
Ako bo znal uravnovesiti izdatke z
dohodki, bo izhajal brez posebnih
težav. Ako je marljiv, podjeten in
napreden, mu bo od leta do leta bo-
lje. Ako si bo pomagal z razumom
in poslušal nauke strokovnih listov
in knjig, bo kmalu spoznal, kako le-
pa in koristna umetnost je kmetij-
stvo prav za prav. In kako prijeten
mu bo občutek, da je v svojem ožjem
kraju prvi in da se drugi ravna po
njem.

Za primero. Moja kmetija z všte-
timi gospodarskimi poslopji, živino
in premičninami je moj kapital. Mo-
ja poglobitna skrb mora biti, da te-
ga kapitala pod nobenim pogojem ne
znižam. Takoj za tem je druga skrb,
ki me sili do iskanja načinov, s ka-
terimi bi svoj kapital povečal. Na-
pravim nov sadovnjak, kapital je že
večji; kupim si modernejši plug, ka-
pital rase; zasadim prazno gozdno
parcelo, nov kapital je tu. Umno
obdelovanje polja, izmenjava se-
men, moderno gnojišče, lepo ureje-
ni hlevi, razumna odbira živine —
vse to in še mnogo drugega pomaga
do neizbežnega porasta mojega ka-
pitala. To je edini uspešni način na-
še borbe proti siromaštvu. Ni treba,
da bi zaradi tega postali sužnji bo-
dočnosti; ni treba, da bi mi in vsa
naša družina poginjali od truda in

prikrajševanja samo zato, da bo naš bog si ga vedi kakšno potomstvo živel v obilici. Kmetija mora biti naš suženj in ne mi njen. Razum mora biti naš vladar. Vse v pravem sorazmerju. Ne smemo posnemati nikdar sitega lakomneža, ne smemo pa tudi poslušati znanega osla, ki je dejal, da mu ni mari, če bo po njegovi smrti rastle trava.

Pred leti sem zasadil s smrečica-mi parcelo v gmajni, ki jo je do tedaj pokrivalo kopinje (robida). Prijatelj mi je rekel: „Čemu? Saj jih ne boš nikoli podiral.“ Jaz sem se mu veselo nasmehnil. Kajpada, ne bom učakal dneva, ko bo tam zapela žaga, toda takoj drugi dan po saditvi je bila parcela več vredna in bi dobil več zanj, če bi jo želel prodati. Kapital je povečan že v prvem dnevu in se potem od leta do leta večja sam brez vsakega truda od moje strani. Moder mož je bil tisti kmet, ki je prvi rekel: „Z obdelanim gruntom čakaj kmet letine!“ Moj oče je pred vojno sadil sadna drevesca v kraju, kjer ni bilo drugega drevja: kjer sploh ni nikoli sadno drevje rastle. Splošen posmeh. Zdaj v povojnih letih natrgamo tam vozove jabolk. Posmehljivi sosede sadijo zdaj, namesto da bi trgali tudi oni. Nihče jim ne bo povrnil izgubljenih let.

Naše zabave? Imam prijatelja, ki je razmeroma bogat trgovec. On pravi: „Kaj se ubijaš s kmetijo, ko ni nič?“ No, pogledimo! On sedi cel teden za pultom, plačuje račune, pošilja terjatve, sešteva stolpce števil in je ves čas nasajen ko osa. Doma ima razkošno stanovanje, je reš, ampak, če je prost, pobegne, če le more, iz njega. V nedeljo sede v

lasten avto in se pelje v Trst poslušat opero ali pa plesat v razkošne opatijske kavarne. Nekoč sem bil z njim: vse okoli naju trudna, topa gospoda — jara gospoda večinoma. V mislih sem primerjal razposajeno razigranost kmetijskih fantov in deklet s to fino, nasičeno in dolgočasno eleganco. Kolika razlika! In to je življenje in „veselje“ v „visokem“ svetu. Več sreče in veselja občutim jaz, ko pričakujem prve sadove nove sadne sorte ali prve cvetove nove cvetlice na svojem vrtu, kot vsa ta nebogljena denarna gospoda skupaj.

Ali je naše življenje res bedno? Ne, ni! Kdo od nas bi prodal svojo svobodno neodvisnost? Kaj je boljše: pečenka na mizi, želodec pa s kronično neprebavo, ali pa žganci na mizi, želodec pa tak, da bi zmlel stare okovane škornje, če bi prišli vanj? Kdo ugame?!

Kmetijski stan je siromašen stan, a v svojem siromaštvu je bogat!

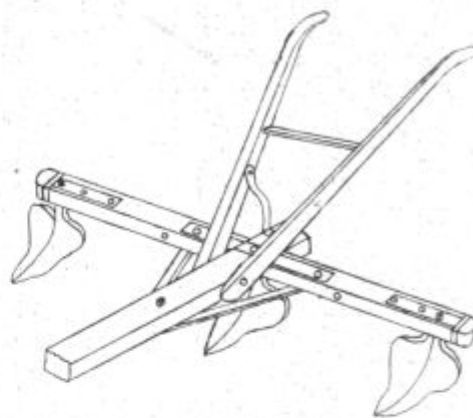
Ali ste razmišljali o tem,

— da kmetijstvo zgubi letno vsled pomanjkanja silosov $1\frac{1}{2}$ milijarde dinarjev, kakor so izračunali strokovnjaki?

— da imamo v Jugoslaviji 3 visoke šole s 15.000 dijakih, čez 200 gimnazij s 100.000 dijakih, 30 bogoslovij z 2600 dijakih, 30 trgovskih akademij s 3500 učenci, toda samo 3 srednje in 46 nižjih kmetijskih šol z 1500 učenci! To malo število šol naj strokovno izobražuje podmladek kmečkega ljudstva, ki šteje čez 13 milijonov?

— da je beograjska občina v dvajsetih letih izdala 500 milijonov dinarjev za tlakovanje cest in da je samo v enem letu od kmetov sprejela 90 milijonov dinarjev na trošarinu?

človek, kateri si vsaj domišljuje, da je previden in preudaren malo bolj kakor drugi, ki ne dela samo z rokami, ampak tudi z glavo in ne lenari, kljub temu napravi napake, katere so mu prav za prav dobro znane, in jih vendar zagreši. Vsak

sl.

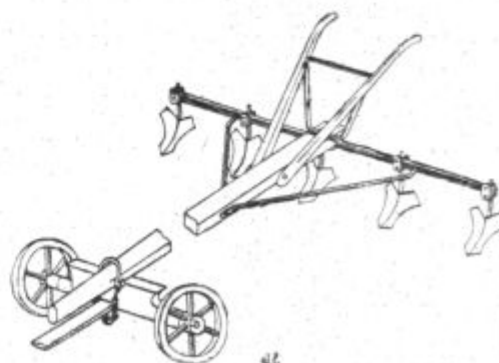
Domač črtalnik (vidi članek „Gosp. drobtine“ v 2. številu Kmetovalca).

je svoje nesreče kovač, pa najsi bo učen ali neučen nevednež. Šele ko nam pade sneg na lase, malo dozorimo.

Kupil sem enkrat v enem samem letu za 10.000 din umetnega gnojila z namenom, da bom dal rastlinam popolnoma vsega, kar potrebujejo v prav zadostni meri in da bo še ostala v zemlji obilna stara zaloga redilnih snovi.

Denar za umetno gnojilo sem dvignil v hranilnici. Nazaj ga nisem več vložil. Uspeh je sicer bil, toda premajhen, da bi nazaj vložil izdano vsoto.

Iz tega je razvidno, da sem se resno in vztrajno prizadeval, ne mogoče eno leto, ampak desetletja. Štedil nisem ne s trudom, ne z denarjem. Denar za umetni gnoj sem skušal na različne načine prištediti. Novega leta nisem več čakal v pijani družbi in nisem več veseljačil. V potu svojega obraza sem opustil začasno vino, cigarete in še marsikaj,

sl.

Prepravljen Sackov črtalnik (vidi članek „Gosp. drobtine“ v 2. številu Kmetovalca).

Poljedelstvo.

Gospodarske drobtine II.

Goričan.

Pri žetvi pšenice je odbirala kakšna stara ženica najlepše klasje, da sem dobil kakih 20 kg odbranega semena. Vsejal sem ga posebej za seme in posebno dobro negoval. Kupoval sem tudi večkrat semensko pšenico. Enkrat sem dobil takšno, da je bila okužena s prašno snetjo, katera poprej ni bila znana v naših krajih. Znana je bila že od nekdanj trda ali smrdljiva snet. Doma na zgornji način pridelano seme se je v splošnem najbolje obneslo. V malem pa je dobro delati poizkuse z drugimi sortami.

Enkrat, ko je bila posebno dobra pšenična letina, sem nabral sam naj-

lepše od spodaj do vrha z zrnji napolnjeno klasje za 1 kg semena. Hotel sem si vzgojiti iz tega kilograma prav izvrstno semensko pšenico. Vsejal sem jo v vrt v zelo redke vrste, obilno pognojil s superfosfatom, kalijem, pepelom, okopal, ogrnil, vse mogoče sem storil. Pšenica je bila res prekrasna in sem se veselil na izborna seme. Poprej, ko je dozorela, so mi jo ptiči, predvsem seveda vrabci, skoro popolnoma obrali. Računal sem na najmanj 30 kg semena. To seme bi moral vsejati na polju zraven druge pšenice v posebno vrsto in jo negovati kakor v vrtu. Neverjetno je, kako

kar stane denar, čeprav vem iz lastne nepristranske izkušnje, da nekaj greha je vsakemu človeku potrebno. Ves ta prihranek in še veliko več sem dal v zemljo. Vsekakor pa cilja, da bi pridelal 40 q pšenice na 1 ha, nisem dosegel. Pogosto se mi vsiljuje neprijetna zamisel, če spadam k drugi vrsti tistih, sicer maloštevilnih strokovnjakov, od katerih prvi ne razumemo ničesar, drugi pa še malo manj.

Da bi se doseglo 70 ali celo 100 q pšenice na 1 ha, tega ne verujem. Kdor razmišlja in sam preizkuša, ta težko veruje. Veruj, kar moreš, jaz pa ne morem.

Eno sušno leto sem dosegel 32 q. Ta uspeh moram pripisati izredno ugodni suhi letini bolj kakor mojemu trudu. Če bi bila spomlad deževna, mi je padla pšenica pred cvetjem radi bujne rasti. Snopje je bilo potem čisto razmršeno in tako široko, kakor v starih časih žensko krilo. Na voz smo ga morali nalagati s podajalnikom. Moča nam vzame dva kosa kruha, suša pa samo enega. V takih letinah je imel sosed s svojo polovico manjšo, slabo pšenico, katere mu pa veter ni podrl, boljšo mlačev od mene.

Dušika nisem kupoval z umetnim gnojilom. Redili smo 500 do 600 kg živine na 1 ha njiv in travnikov. Ko je cena živini padla na 3 din za 1 kg žive teže, sem znižal stanje živine na približno 400 kg na 1 ha. Sejem tudi sorazmerno veliko lucerne in črne detelje.

Imamo mlatilnice na električni in bencinski pogon. Ker imajo tu in tam snetljivo pšenico, razkužim iz previdnosti vsako leto semensko žito. Na 10 l mlačne vode raztopimo 5 dkg galice ($\frac{1}{2}\%$). 100 kg pšenice vržem v kad, polijem z raztopino in dobro premešam. Takoj nasejem skozi sito živo apno v prahu, kostno moko, pepel in mešam tako dolgo, da je zrnje primerno suho in se da sejati.

Tako pripravljeno seme bi se gotovo dalo sejati tudi na stroj. Včasih mi je ostalo kakih 30 kg tako pripravljenega semena. Vsejal sem ga potem drugo leto in je dobro izkallilo.

Mogoče je že v naši državi kakšna kmetijska šola ali veleposestnik dosegel 40 q. Zanimajo nas pa le pridelki od najmanj 1 ha, ne pa od 1 ali 10 m².

Za Slovenijo, katera uvaža okoli 10.000 vagonov žita in moke, bi pomenilo 40 q pšenice in 70 q koruze na 1 ha popolno oskrbo lastne po-

trebe. Če bi tudi tako visoka proizvodnja ne dala gospodarstvu čisti donos, bi bil marsikdo tako navdušen za takšen poizkus, da bi primer-no znižal ali za nekaj časa popolnoma opustil vse prazne, nepotrebne,

nekoristne ali celo škodljive izdatke v korist temu višjemu cilju.

Če bi se nas našlo večje število kmetijskih radovednežev, bi naprosili g. Magajno za vodjo poučnega izleta v Italijo ob času pšenične žetve.

(Dalje sledi.)

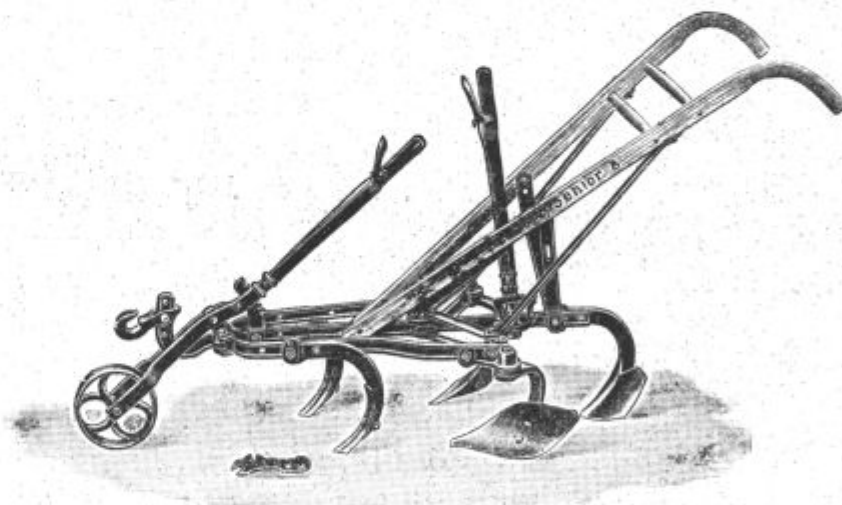
Naši načini.

France Magajna.

Ko si je pred nekaterimi leti prvi posestnik v naši vasi omislil Eberhardov okopavalnik (osipalnik), je bilo vse proti njemu. Vsak je trdil, da ne bo nič z njim; da je ročno delo najboljši in da bo okopavalnik samo razmnožil piriko po naših njivah. Izkušnje so pa pokazale, da je to novodobno orodje vredno zlata. Predvsem je delo hitro opravljeno, kar je velike vrednosti zlasti tedaj, ko grozi dež. Njiva se skoro nič ne tepta in — čudno! — okopavalnik celo hitreje zatre piriko nego motika. Da je tudi trud veliko manjši, ni treba poudarjati.

ki je v najpravšni oddaljenosti od meje. Na koncu njive obrnemo in zdaj bo desna krava stopala po pravkar napravljenem jarku in osipalnik bo napravljal nov jarek, ki bo oddaljen okoli 60 cm od prvega. Delo se tako nadaljuje do nasprotni strani njive. Ako mesto para v jarmu naprežemo eno žival (konja ali vola), niso jarki nikoli ravni in nikoli povsod enakomerno razdaljeni.

Neki večji posestnik v bližini mi je pokazal pripravo, ki napravlja hkrati troje jarkov. Na gredelj izrabljenega Eberhardovega pluga je domači kovač pritrdil poprečno že-

Sackov Planet Senior E 7 rovna širina v vrstah 25—75 cm za okopavanje, pletev in osipanje. Teža 35 kg.

Krompirju namenjeno njivo preorjemo in pobranamo. Na okopavalniku odstranimo sekiricam podobne lemežke, ki so namenjeni samo okopavanju. Pritrdimo pa nanj osipalno pripravo, ki sestoji iz lemeža in dveh gibljivih desk. Par kravic v jarmu (pri nas smo majhni kmetje in v pretežni večini opravimo vse delo s kravami) vleče zdaj osipalnik gor in dol po njivi. Napravljamo jarke. Ako sta dve živali v jarmu, ne potrebujemo nikakega črtalnika. Če začnemo na levi strani njive, bo pri prvi poti stopala leva krava po obmejnem jarku, desna pa po njivi. Osipalnik napravlja za njima jarek,

lezen drog (kos šine) in na tega troje lemežev z dvojnimi deskami. Srednji je negibljiv, krajna dva je pa moči po potrebi pomakniti proti sredi ali proti krajema, da je razdalja med jarki večja ali manjša. Priprava je jako praktična, potrebuje pa močne uprege — para konj ali volov.

Jarem navadne dolgosti je ravno prave mere, če napravljamo jarke za krompir. Za koruzo je potrebna večja razdalja med jarki in za ta namen je treba imeti jarem nekoliko daljši.

V napravljene jarke polagamo krompir z roko. To delo opravijo

otroci. Ne merimo s centimetri razdalje med posameznimi gomolji — dobra ped, pa je. Nekateri imajo navado, da jarke, ko je krompir položen, zasujejo zopet z osipalnikom. Tega zastavijo v greben med jarki in zemlja pada na desno in levo. Ko je njiva končana, imamo jarke med vrstami. Meni se ne zdi to dobro. Ne glede na to, da stopinje vprežne živine stro nešteto gomoljev, je tudi poznejše okopavanje slabo opravljeno, osipanje pa še slabše. Iz tega razloga zasujemo jarke z grabljami ali motikami. Delo se izvrši tudi tako dovolj hitro in njiva je potem lepo ravna.

Sejalke, ki jih imamo v naši vasi, so peterovrstne — vrsta od vrste 16 cm. So lahke, okretne in delajo dobro. Ker pa imajo premalo vrst, jih ne moremo uporabiti za sejanje pese. Za to delo so potrebne sedmerovrstne. Pri teh ostane odprta prva, četrta in sedma sejalna cev, ostale štiri so zaprte. Sejalke seje tako tri vrste hkrati in razdalja med njimi je okoli 50 cm.

Problem je bil v začetku, kako peso sejati, ker ne gre, da bi seme padalo zaporedoma kakor pri žitu, bila bi v vrsti presilna gošča, tudi če pozabimo, da bi bila množina semena pretirano velika. Problem je rešil eden kmetovalcev v bližini. Zmešal je pesno seme z ajdo. Da bi mu pa ajda ne kalila, jo je poprej primerno opražil v krušni peči. Preden

pa začne mešanico sejati, priloži mešanici še prgišče neposušene in zategadelj kaljive ajde. Ta skali prej kot pesa in mu od daleč kaže, kje je pesna vrsta. Lahko, potemtakem, okopava z okopavalnikom v najranjšem času. Pozneje, ko se pesa začne razvijati, populijo ženske odvišno ajdo in obenem razredčijo tudi peso, če je kje pregosta. Okopavanje se v začetku vrši z lemežki, ki rahljajo zemljo in izpodredujejo plevel tik pod vrhom, pozneje pa, ko je pesa večja, je treba z njimi iti v tla globlje.

Pri ročnem okopavanju ostanejo jarki med lehami ali med njivama dveh gospodarjev čestokrat neokopani in postanejo pozneje pravo leglo plevela. Ena pot z okopavalnikom gor ali dol očisti tudi te.

Tudi strniščno korenje smo začeli sejati v vrste po dolgem, da jih lahko sredi poletja in pozneje okopamo z okopavalnikom. Tu pa moramo plitve jarke narediti z grabljami. Na površju je zemlja zaradi zimskega mraza zelo rahla. Vrste s sejalko sejanega žita so nam pri tem oprasku kašipot. Med dvema jarkoma korenja so tri vrste žita. Seme korenja sejemo seveda z roko, ker nimamo še boljše priprave. Po končani setvi ne zasujemo več jarkov z grabljami, marveč kratkomalo pobranamo celo njivo z železno brano, pa je delo dvakrat koristno.

kakor jesenska stebila v juliju neodžetih rastlin.

● Po analitičnih izsledkih francoskih kemikov Müntza in Girarda vsebuje zelenjava topinamburja (listi in stebila) v juliju mesecu poleg 3,06% pepela in 83,40% vode še 3,57% dušičnih in 9,97% nedušičnih snovi. Iz analitične razpredelnice žal ni razvidno, dali in koliko je v dušični komponenti (3,57%) obseženih poleg beljakovin in amidov še nitratov in amonijevih spojin, ki za krmilno vrednost ne prihajajo v poštev; dobro bi bilo, da kdo od kemikov izpolni analizo v tem pogledu. Na zraku posušeno blago (z nekako 15% vode) vsebuje potemtakem okoli 18% dušičnih in 51% nedušičnih organskih snovi in je torej krmilo odlične sestave in izredno bogato dušičnih snovi.

Po analizi omenjenih francoskih kemikov vsebuje v oktobru pospravljena topinamburjevka, ki poleti ni bila odkošana, poleg 2,89% pepela in 83% vode, 2,54% dušičnih in 11,47% nedušičnih snovi, med njimi 3,63% surove celuloze. Na zraku posušeno blago (s 15% vode) vsebuje torej 12,8% dušičnih in 57,6% nedušičnih snovi, je tedaj dušičnih snovi revnejše in tudi vsled olesenosti slabše prebavljivo; vsled manjše slastnosti ga gre tudi več v zjedi. Vendar je, kakor kažejo po g. ing. Bajcu priobčeni krmilni poizkusi, tudi jesenska topinamburjevka odlično krmilo, saj je dalo 100 kg krme **vštevši nedvomno precejšnje množino zjedi** 8,80 kg mleka, dočim velja za svežo klajo z najboljših travnikov, da da 100 kg **brez zjedi** povprek po 12 kg mleka.

Drugi jesenski pridelek zelene krme, ki po množini vsled prvega odkosa ni bistveno zmanjšan, je posebno prikladen za ensilažo, dasi se da, ako se ajda pravočasno umakne, posušiti tudi v kozolcih.

Iz vsega, kar sem navedel, izhaja:

1. da topinambur dopušča poljedelsko izkoriščanje in pridobivanje razmeroma velikih pridelkov, dobrih krmil brez rizika in brez večjega truda in stroška na osojah in v zasenčenih legah, na peščenih, prodnatih, preveč propustnih in osušitvi podvrženih kakor tudi na mokrih (ne zamočvirjenih!) zemljiščih, v naših podnebnih prilikah sicer neprikladnih za vsako drugo poljedelsko izkoriščanje;

2. da daje v letih, ko je pridelek sena vsled pomladnih mrazov, vsled pomladanske suše, vsled črva itd. nezadosten, v juliju mesecu pravilno

Izkustva s topinamburjem.

Milan Jaklič.

(Konec.)

Vsled te posebnosti v razvitku rastline je mogoče, in to so mi potrdili ponovni poizkusi, požeti zelene dele, ne da bi se zmanjšal pridelek gomoljev, ako se ta žetev izvrši: 1. ne prepozno in 2. dovolj visoko od tal. Lani n. pr. še 7. avgusta za poizkušnjo izvršena žetev ni povzročila znatnega upadka gomoljev, vendar je priporočljivo, da se izvrši žetev v juliju in sicer 60 cm od tal ali še višje, tako da ostane spodnji del stebila opremljen z zelenim listjem in da klorofilna funkcija rastline ne preneha; sicer bi odgnale iz semenškega gomolja nove mladike, a razvitek rastline bi se časovno tako zategnil, da ne bi utegnila več dati zadovoljivega pridelka gomoljev. Z visoko odžetega štora pa odženo v dobrem tednu mnogoštevilne stranske mladike, ki se hitro pokrijejo z

mladim listjem in ki dajo v jeseni mlado, manj olesenelo in vsled tega slastnejšo, po množini ne kaj pičlejšo krmo nego stebila, ki niso bila poleti odžeta. Tako je mogoče po mojih izkušnjah pridobiti v juliju mesecu s hektara okoli 25.000 kg dobre zelene krme ne da bi se jesenski pridelek zelene krme in gomoljev zmanjšal, po kakovosti se s to operacijo jesenska zelena krma celo izboljša. V juliju požeta zelenjava se lahko ali zelena pokrmi, ali pa se tisti čas kaj lahko posuši za zimsko rabo in se dobi okoli 5000 kg suhe krme, ki po kvaliteti nič ne zaostaja za najboljšim senom in ki jo po množini brez namakanja ne presežejo niti najboljši travniki s celoletnim pridelkom. V mladem stanju požeta topinamburjevka gre živini v slast, tudi stebila so tedaj še nežna in ne gredo v zjedi

izvršena žetev topinamburjeve zelnjave obilno in v kvalitativnem pogledu polnovredno dopolnilo suhe krme;

3. da omogoča kmetijam, ki vsled malozemlja ali vsled neugodnega razmerja med njivsko površino in košenicami kronično in tudi ob dobrih letinah trpe na pomanjkanju klaje — in teh je pri nas velika večina — pridobivanje velikih množin dobre klaje poleg gomoljev, ki po množini in kakovosti daleč presežajo pridelke ostalega pri nas običajnega korenja (koren, pesa, repa) in gomolja (krompir);

4. da zasluži topinambur — ne le kot pomoč v stiski ali zadregi — vsled svojih odličnih lastnosti mnogo večjo kulturno površino, nego je je deležen, ker daje ob nižjih stroških večje, zanesljivejše in boljše pridelke kakor katerakoli druga kulturna rastlina.

Da je skromni obseg topinamburjeve kulture pripisati neprimerni gojitvi in izkoriščanju te rastline, izhaja iz drugih mojih izkustev, na katere se ob priliki še povrnem.

Ali ste pripravili orodje za spomladanska dela na polju? Prvo orodje, ki ga boste rabili na v jeseni izoranih njivah, bo poljsko ravvalo. Opisali smo ga lani v „Kmetovalcu“. Čim postane oranje na proti jugu obrnjenih brazdah sivo ali belo, ter se na palico, ki smo jo porinili 10–15 cm globoko, zemlja več ne lepi, je čas, da ravvalo uporabimo. Ravvalo omogoči pristop zraka v zemljo, življenje bakterij se pospeši, vzbudi pa se tudi življenje v semenu pleva in tako začne kliti. Poznejše branje pred setvijo bo mlade klice izniklega pleva uničilo. Če pa opustimo ravnanje, bo plevel izklil istočasno s setvijo, prerasel posevek in če ga ne bomo pravočasno izruvali, bo škodil donosu. Poljsko ravvalo nam prihrani mnogo izdatkov za pleveljenje!

Naš krompir se je izrodil.

Ing. Sadar.

Že pred leti sem na tem mestu obširno pisal o vzrokih, zakaj naš krompir iz leta v leto peša v pridelku, zakaj se je izvrigel, izrodil, kakor rečemo s strokovnim izrazom. Pred leti smo na dolgo in široko obravnavali pojav nitavosti krompirja, ki je tedaj izredno močno nastopila v nekaterih krajih naše domovine.

Danes vemo, da so glavni vzroki izrodu krompirja neke bolezni, ki ovirajo rastline v pravilnem njihovem življenjskem delovanju. Razume se, da ne more biti pridelek popolen, ako je rastlina v razvoju ovirana, ako ne more v redu sprejemati hrane, dihati, zlagati prihraneno hrano v skladiščih, — kakor so n. pr. pri krompirju gomolji — ako rastlinski sok ne more pravilno krožiti po ceveh, ki so isto, kot so žile v človeškem telesu itd. Vse te težave v prehrani povzročajo posebne snovi, ki niso niti živalskega niti rastlinskega izvora, snovi doslej še neznane sestave, ki morda že bolj sličejo nekakim solem in ki jih imenujemo kratkoma „kužila“. Znanstveno se reče kužilo **virus**, zato se vse te bolezni imenujejo **virusne bolezni ali viroze**. Lahko bi jim tudi rekli „izrodne bolezni“, ker povzročajo izvrženje.

Kužil je več vrst. Vsak virus povzroča bolezen, ki se na zunaj drugače pokaže. Neki virus ovira pravilno kroženje rastlinskega soka. Posledica tega je, da se v listju nabere

preveč škroba. Cevi se zamašijo in listje se zvija v smeri glavnega listnega rebra, robovi listja pa porumene. Ta bolezen je najbolj razširjena izrodna bolezen.

Drugi virus ovira pravilno tvorbo listnega zelenila. Na listju se pokažejo svetlozelene, svetlejše in temnejše lise, list izgleda brezast, sêrast. To je bolezen „mozaik“. Takšno bolno listje se pri občutljivih rastlinah prične kodrati, t. j. zvijati pravokotno na glavno rebro. Tako nastane bolezen „kodra“ ali „kodravost“.

Zopet tretji virus izziva delno odmiranje celic na listih, listnih rebrih in pecljih. Peclji izgube prožnost, postanejo krhki, se lomijo kot steklo. Na pecljih se odmrlo staničje odraža kot črte, rjavi pasovi, zato se bolezen imenuje „črtavost ali pasavost“.

Ena in ista rastlina je lahko okužena z več vrstami virusov, zato se vsi omenjeni zunanji pojavi lahko hkrati pokažejo.

Zelo je zanimivo in važno, da kužila ne morejo priti v rastlino skozi korenino ali sploh skozi zdravo in neranjeno rastlinsko kožico. Celice morajo biti ranjene, da se skozi rane lahko vanj zarije virus.

To spoznanje je napotilo znanstvenike, da iščejo posrednika, ki kužila prenaša. Našli so ga. **Breskvi-**

na listna ušica (myzus persicae) je to.

Vsem je znano, da listne uši s svojimi rilčki prebodejo kožico, ki obdaja rastlinske organe, da pridejo do soka, ki ga pridno sesajo. To jim je glavna hrana. Skozi drobne ranice je pot virusu odprta. Še več. Uši na svojih rilčkih naravnost prenašajo kužilo z okuženih rastlin na zdrave. So torej prave **posrednice in raznašalke izrodnih bolezni**.

Važno je, da so lahko tudi neke daljne krompirjeve sorodnice, n. pr. volčje jagode (solanum nigrum), ki rastejo kot plevel po njivah in ob potih, okužene s kužili izrodnih bolezni, čeprav so na zunaj zdrave. Ker jih obiskujejo iste uši, lahko prenesejo bolezen z njih na zdrav krompir.

Breskvina uš prezimuje z jajčeci na breskvah in marelicah. Od tod preletijo krilate samice v početku poletja na krompir. Čez poletje se silno razmnožijo in razširijo daleč na okoli. Same se okužijo z virusom in jih nato prenašajo. Le zadnji rod pod zimo se razvije na neokuženem plevelu, ne na krompirju, zato ta rod ni okužen z virusi izrodnih bolezni. Edino to dejstvo nam v nekem roku omogoča borbo proti njim: če namreč sproti spomlad **odstranjujemo z njive vse bolne rastline**, da se uši ne morejo okužiti, pa zato tudi ne prenašati bolezni. Seveda je pa težava zopet v tem, da so mnoge krompirjeve rastline na zunaj na videz zdrave, v resnici pa znotraj okužene z virusi. To so bolj odporne rastline ali sorte, ali se pa pri njih bolezen še ni tako močno razvila. Njihovo potomstvo je že bolj okuženo, morda se bolezen že na zunaj pokaže, ali vsaj pridelek je manjši. Nadaljnje potomstvo bo pa prav gotovo že tudi na zunaj kazalo vse znake bolezni. Pridelek bo vedno bolj nazadoval, dokler ga na kraju nič več ne bo.

Pri odpornih sortah se nikdar cela njiva hkrati ne razboli. Bolezen se pokaže le na slabotnih grmih. Če te naglo in **sproti odstranimo**, bomo vendar to sorto lahko več let obdržali v stanju, ki bo gospodarsko povoljno.

Izrodne bolezni so razširjene povsod. Ne le pri nas, temveč tudi v drugih deželah. Vendar pa nastopajo v tem kraju v večjem obsegu, v drugem pa v manjšem. Če želimo naš krompir ohraniti v pridelku na višini, moramo torej:

1. Preiskati, v katerih krajih nastopajo izrodne bolezni v najmanjšem obsegu.

2. Le v teh krajih in iz teh krajev smemo dobivati semenski krompir.

3. Ves semenski krompir mora biti pregledan od Okosema in priznan.

4. Vse sorte, ki so že močno opešale, moramo zavreči. Vzgojiti si moramo nove, odporne in zato rodne sorte.

Strnišni krompir.

Milan Jaklič.

V članku „Kako preprečiti naraščanje kmetskih brezdomcev“, objavljenem v novembrski številki „Kmetovalca“, se g. Val. Janhar dotika strnišnega pridelovanja krompirja in omenja slab rezultat, ki mu ga je pred nekaj leti dal za poizkušnjo poleti posajen krompir: plesen da ga je napadla v cvetju in ga popolnoma uničila. Vendar ga ta prvi neuspeh ni uplašil in namerava svojo poizkušnjo ponoviti. Ker sem že l. 1931. prvič za poizkušnjo posadil 23. julija krompir in sem potem poizkusne sadike v teku julija in v začetku avgusta še večkrat ponovil, utegnejo tega ali onega zanimati opažanja, ki so mi jih ti poizkusi dali.

Kar se bolezni tiče in prav posebno še krompirjeve gnilobe, so me izvršeni poizkusi prepričali, da je strnišni krompir odpornejši in v svojem pridelku bolj zdrav od pomladi posajenega krompirja, dasi o absolutni imuniteti ni govora. L. 1937. mi je n. pr. dal strnišni krompir na 11 arov obsegajoči parceli hektarski pridelek 8700 kg; približno desetina pridelka je bila pokvarjena od gnilobe. Od pomladanske sadike, ki je dala 14.000 do 15.000 kg na ha in ki je bila dvakrat škropljena z bordeleško brozgo, je bilo več nego tretjina pridelka pokvarjenega. Izgleda, da je krompir v predcvetni dobi pred napadom plesni več ali manj ali morda celo absolutno imun; še nikoli nisem namreč opazil krompirja od plesni napadenega pred cvetjem, dasi so vremenske prilike marsikdaj tudi pred cvetenjem krompirja razvitku in širitvi plesni ugodne. Če se s pozno sadikevijo cvetenje zategne preko dobe, ko je nevarnost okužbe vsled običajnih vremenskih razmer največja, t. j. preko julija in prve polovice avgusta, je nevarnost okužbe močno zmanjšana, dasi ne izključena, ker so časi, četudi redkeje, vremenske prilike še v drugi polovici avgusta ali celo v začetku septembra razvitku krompirjeve plesnobe ugodne. Dasi je do izvestne mere strnišni krompir pred krompirjevo

gnilobo zavarovan, ta relativna odpornost ne more biti merodajna za strnišni pridelovanje, zakaj tudi v izredno bolnih letih, kakor je bilo ravno l. 1937., da pomladna saditev večjo množino zdravega neokuženega blaga nego poletna saditev: torej strnišni krompir vzlic svoji večji odpornosti proti boleznim ne more uspešno tekmovati s sezonskim pridelovanjem.

Pač pa po mojih izkustvih strnišni krompir lahko tekmuje z drugimi pri nas običajnimi strnišnimi kulturami (repo, korenem, presajeno peso). V teku teh let sem dosegel s strnišnim krompirjem hektarske pridelke od 6200 kg do 13.000 kg, torej v srednjem okoli 10.000 kg, in ta pridelek po vrednosti daleč nadkriljuje naše druge strnišne pridelke in dobro plača tudi večje stroške za semensko blago in spravilo. Po hranilni vrednosti velja 10 kg krompirja za približno 22 kg korena, za 26 kg pese in za 40 kg repe, četudi je v repi in v korenu nekaj več prebavljivih beljakovin nego v krompirju. Absoluten pogoj za zadovoljiv pridelek strnišnega krompirja v našem podnebju je, da ne pride prepozno v zemljo. Izkušnje so me uverile, da je saditev v avgustu pri nas prepozna in da je uspeh avgustove sadike nezanesljiv. Sicer mi je pred leti prve dni avgusta posajen krompir dal okoli 7000 kg po ha, pa mi v izredno mokrem letu 1937. na 2 a obsegajoči parceli 3. avgusta posajen krompir sploh ni pristopil k tvorbi gomoljev in je ostal brez pridelka, dočim je v istem letu 15. julija obsajena parcela 11 arov dala hektarski pridelek 8700 kg. Važno je tudi za uspeh, da se sadi predhodno na svetlem kaljen krompir, ki se mnogo hitreje razvija. Razgrnitev krompirja v čim hladnejšem svetlem prostoru je obenem tudi najenostavnejši način, da se semensko blago v toplem pomladnem in poletnem času ohrani v krepkem, neoslabljenem in zdravem stanju do sadike.

Za krmo je strnišni krompir kakor rečeno prav dobro blago; za

Kdaj je pravi čas za branje strni?

Prvič takoj po setvi, dokler še samo nekoliko vršičkov izniklega žita pokuka iz zemlje. Potem ne smemo braniti tako dolgo, dokler žito ni popolnoma izniklo in dokler tudi najslabše rastlinice nimajo vsaj 2 popolnoma razvita lista. Od te dobe in dokler žito ne poraste toliko, da nam sega do kolen, je čas za branje. Na močno zapleveljenih njivah bomo branili tudi večkrat, v razdobju najmanj 10 dni. Po vsakem branju bo namreč izklil nov plevel, ker smo pri predhodnem spravili seme 3 do 5 cm pod površino zemlje, kjer najhitreje klije. Z vsakim branjem pa tudi uničimo mlade klice plevla in ker po branju žito bujnejše raste, se nam ni treba bati, da bi mogel pozneje izklili plevel udušiti žito. Zgodilo se bo ravno nasprotno, žito bo udušilo plevel.

Seveda treba izbrati za branje žit pravi čas z ozirom na velikost plevla, kakor tudi na vlažnost zemlje. **Mokro, lepljivo zemljo ne smemo nikoli braniti!**

prodajo kot jedilni krompir je manj uporaben, ker doseže — po letini — le večji ali manjši del pridelka debelino, ki jo trgovina za tak krompir zahteva.

V Bretaniji in v nekaterih drugih francoskih pokrajinah z dolgo milo jesenjo in ne preostro zimo sade krompir v avgustu. Pred zimo doseže primerno debelino. Preden zemlja zmrzne, ga visoko osujejo ali pa odenejo vrste z debelo plastjo slame. Tako prezimuje v zemlji do kopanja, ki se izvrši v teku prvih mesecev novega leta, kadar je zemlja kopna, ne zmrzla in ne premokra. Ta krompir, ki ima okus in videz novega krompirja, se na pariškem trgu in po francoskih mestih prodaja kot „mlad krompir“, je jako cenjen in uspešno tekmuje z zgodnjim krompirjem iz Alžirja in iz Provanse. Pridelovanje je jako donosno: dasi pridelek po množini zaostaja za pridekom sezonske kulture, dosega petorno ali še višjo ceno in je izkupiček z njive seveda neprimerno večji. V zadnjih letih se je menda tudi Dalmacija lotila takega pridelovanja in lani sem posnel iz zagrebških listov, da se je tudi na zagrebškem trgu pojavil te vrste krompir iz bližnje okolice. Da bi bilo tudi pri nas nekaj povpraševanja po takem blagu v pozni zimi in zgodnji pomladi, je več kakor gotovo. Dali bi krompir v naših krajih dobro prezimil v zemlji, je stvar izkušnje. Eno leto (1932) sem pustil strnišni pridelek čez zimo v zemlji brez vsakega zavarovanja (osipanja, slame). Prezimil je dobro: niti mraz, niti žival mu nista škodovala. Seveda

ena lastovka še ne napravi pomladi. Kdor poizkusi s strniščnim pridelovanjem krompirja za krmo, stori prav, da pusti večji ali manjši del pridelka jeseni v zemlji in da ga izkoplje v pozni zimi ali v zgodnji po-

mladi. Take poizkušnje v malem ne bi bolele, tudi če izpodlete, in z njimi bi najzanesljiveje preizkusili naše zime in tudi naš trg za te vrste blaga.

(Nadaljevanje sledi.)

Priznani nasadi krompirja.

Na seji Osrednje komisije za semenogojstvo dne 19. januarja t. l. so bili priznani sledeči nasadi krompirja:

a) Sorta „oneidovec“:

Urbanija Janko, Žiče 7, p. Radomlje 130 a; Butalič Bernard, Mekinjé, p. Kamnik 200 a; Udir Jože, Sp. Besnica, p. Kranj 56 a; Šipic Miha, Črešnjek, p. Cerklje pri Kranju 125 a; Vehovec Miha, Voklo, p. Šenčur pri Kranju 200 a; Pilar Jernej, Rupa 22, p. Kranj 80 a; Kosiša Janez, Ilovk 16, p. Kranj 100 a; Podpeskar Ivan, Kokrica 19, p. Kranj 100 a; Draksler Anton, Mavčiče, p. Smlednik 200 a; Sajovic Ciril, Velesovo, p. Cerklje pri Kranju 120 a; Vehovec Marija, Voklo 26, p. Šenčur pri Kranju 200 a; Kmetijska zadruga, Št. Vid pri Stični 150 a; Pevec Ignac, Št. Vid pri Stični 63 200 a; Fortuna Avgust, Videm 1, p. Št. Vid pri Stični 200 a; Zajc Anton, Pristavlja vas 4, p. Št. Vid pri Stični 200 a; Markovič Alojzija, Št. Vid pri Stični 6 100 a; Trontelj Jože, Vrhpolje 2, p. Št. Vid pri Stični 150 a; Kralj Jože, Vrhpolje 1, p. Št. Vid pri Stični 50 a; Košak Franc, Grosuplje 3 300 a; Kunc Ivan, Žiberše 63, p. Gor. Logatec 35 a; Istenič Jernej, Gor. Logatec 75 14 a; Bauman Štefan, Rače pri Mariboru 57 a; Uhan Jože, Gor. Dobrava 4, p. Trebnje na Dolenjskem 100 a; Dular Franc, Prečna 7, p. Prečna na Dolenjskem 57 a; Kovačič Anton, Mali vrh 2, p. Mirna peč 65 a; Hude Alojzija, Mirna peč 50 a; Opara Janez, Biška vas 23, p. Mirna peč 80 a; Šifrer Janez, Žabnica, p. Škofja Loka 100 a; Dolenc Jože, Žabnica, p. Škofja Loka 80 a.

b) Sorta „kresnik“:

Sedminek Štefan, Zg. Roje, p. Sv. Peter v Sav. dolini 100 a; Vrtnjak Slavko, Stara-

Ali ste pomislili na to, da letos primanjkuje zimske vlage? Sicer to vlago lahko deloma nadoknadi spomladansko deževje, toda, ker ta vlaga nikoli vsled istočasne izparevanja ne prepoji zemljo tudi v globočini tako kot zimska vlaga, bodo posevki trpeli pomanjkanje. Pamet nam narakuje, da moramo očitati vsaj to, kar je še ostalo v zemlji od zimske vlage. Zmanjšati moramo površino zemlje s tem, da oranje površinsko poravnamo ali da na ozi-minah čimprej razdrobimo skorjo s pripravnimi branami. Ali imamo sami, oziroma podružnica ali vsaj sosed, ki bi jo nam posodila, tako pripravno lahko brano za to delo?

novavas 17, p. Križevci pri Ljutomeru 50 a; Škrabar Anton, Mota 19, p. Ljutomer 120 a; Bauman Štefan, Rače pri Mariboru 25 a; Veleposestvo Jos. Ornig, Št. Janž na Dravskem polju 800 a; Peršuh Franc, Mihovce 14, p. Cirkovci pri Ptuj 100 a; Ekart Štefan, st. Cirkovce 23 75 a; Korpar Josip, Osluševci 8, p. Vel. Nedelja 50 a; Tovšak Franc, Št. Ilj pod Turjakom, p. Mislinje 125 a; Pšenčnik Florijan, Libeliče pri Dravogradu 100 a; Gostenčnik Jože, Vič, p. Dravograd 125 a.

c) Sorta „jubel“:

Ratej Jernej, Suha dol 13, p. Loče pri Poljčanah 20 a; Cugmus Vinko, Suha dol 13, p. Loče pri Poljčanah 30 a; Kmet, gosp. zadruga Št. Vid pri Stični 65 a; Marolt Alojz, Vel. vrh 8, p. Nova vas pri Rakeku 36 a; Bauman Štefan, Rače pri Mariboru 35 a; Finžgar Josip, Sv. Marjeta na Drav-

skem polju 50 a; Fras Franjo, Dobrenje 11, p. Pesnica pri Mariboru 50 a; Pratkaner Maks, onkraj Meže, p. Mežica 30 a.

d) Sorta „rožnik“:

Peršuh Franc, Mihovce 14, p. Cirkovci 100 a; Veleposestvo Jos. Ornig, Št. Janž na Dravskem polju 150 a.

e) Sorta „ackersegen“:

Bauman Štefan, Rače pri Mariboru 20 a; Mally Mirko, Slov. Bistrica — a; Fras Franjo, Dobrenje 11, p. Pesnica 25 a; Banov. kmetijska šola na Grmu pri Novem mestu 80 a.

f) Sorta „Wolffman“:

Banov. kmetijska šola na Grmu pri Novem mestu 80 a.

Vsi ti nasadi so bili od komisije dvakrat pregledani na njivi, in sicer v začetku julija ter nekoliko pred izkapanjem, nato pa so bili vzorci preiskani še pri Kmetijski poskusni in kontrolni postaji v Ljubljani. Priznani so bili le popolnoma zdravi in nič degenerirani nasadi. Vsakomur, ki si hoče preskrbeti novo seme, priporočamo, da ga nabavi od posestnika, ki ima od Osrednje komisije za semenogojstvo priznan nasad, ker bo le tako prišel do zanesljivo dobrega semena.

Nашa fosforna umetna gnojila.

Ing. S. Goriup.

Od naših strokovnjakov in praktičnih kmetovalcev je bilo že večkrat ugotovljeno in povdarjeno dejstvo, da primanjkuje slovenski zemlji prav čisto fosforove kisline in zato ni čudno, da posvečajo kmetje ravno fosforovim gnojilom posebno pažnjo. Visoka cena gnojil, nizka cena kmetijskih pridelkov in splošno pomanjkanje denarja pogosto onemogočajo nabavo umetnih gnojil v enakih količinah, kot jih uporabljajo v podobnih okoliščinah kmetovalci sosednih držav, kjer so cene kmetijskih pridelkov v ugodnejšem razmerju k cenam umetnih gnojil. Kljub temu je nesporno, da se tudi v naših tesnih razmerah marsikje doseže visoka rentabilnost gnojenja z umetnimi gnojili, ako se nabavi ona umetna gnojila, ki dajo v danem slučaju najpovoljnejši gospodarski efekt.

Poglejmo kako je v tem oziru s fosforovimi umetnimi gnojili, s superfosfatom, fosfatno žlindro, Thomasovo žlindro in razklejeno kostno moko. Ta gnojila se znatno razlikujejo po topnosti fosforove kisline, vsled česar niso rastlinam enako dostopna. Človek bi po tej ugotovitvi kaj lahko prišel do zaključ-

ka, da bo pač najbolj odgovarjalo ono gnojilo, ki ima fosforovo kislino v vodotopni obliki, ki jo rastlina najlaže usvaja. Temu pa ni vedno tako, ker za rastlinsko prehrano niso merodajna samo fizikalna, kemijska in biološka svojstva umetnega gnojila, temveč še drugi činitelji, predvsem reakcija in sestava tal ter posameznim rastlinam svojska večja ali manjša sposobnost usvajanja fosforjeve kisline.

Umetno gnojilo pride v tla, tako da zemlja posreduje rastlinam usvajanje hranilnih snovi. Pri dotiku z zemljo nastane kemijsko presnavljanje snovi umetnih gnojil in zemlje, pri čemer se topnost hranilnih snovi lahko znatno spremeni. Tako se n. pr. težkotopna fosforova kislina kostne moke v kislih tleh pod vplivom talnih kislin spremeni v lahkotopno obliko, ki jo rastline lahko uporabijo. Nasprotno se pa spaja lahkotopna fosforova kislina v tleh z mnogo apna, železa ali aluminija s temi spojinami v manj topno obliko. Dejstvo, da neka tla fosforovo kislino aktivirajo, druga jo pa nasprotno spreminjajo v rastlinam manj dostopno obliko, moramo vse-

kakor upoštevati. Iz tega vidika se tudi navadno priporoča za težja in boljše tla uporaba lahkotopnih, za lahka peščena, na apnu siromašna ali kislila tla pa težjetopnih fosforovih umetnih gnojil.

Za pravilen izbor gospodarsko najbolj rentabilnega fosforovega gnojila je **važno tudi dognanje, da lahko sprejmemo nekatere rastline fosforovo kislino samo v lahkotopni obliki**, medtem ko si jo druge usvajajo bolj energično tudi iz manj topnih spojin. Tako sprejema sladkorna in krmna pesa, zelje, korenje in lan fosforovo kislino le v lahkotopni obliki, zato tem rastlinam s pridom gnojimo ne samo na težkih, temveč tudi na lahkih zemljah s superfosfatom. Od žitaric potrebuje zlasti jari ječmen fosforovo kislino v lahkotopni obliki, dočim se rž, pšenica in oves gnojijo na težjih zemljah s superfosfatom, na lažjih pa tudi s Thomasovo moko. Isto načelo velja tudi za krompir, repico, ogrščico in mak. Bolj energično si usvajajo fosforovo kislino fižol, grah, grašica, konoplja, volčji bob in ajda, vsled česar tem rastlinam lahko gnojimo s Thomasovo moko ne samo na lahkih, temveč tudi na težjih tleh. Na lahkih peščenih, na apnu siromašnih ali nekoliko kisljih zemljah, jim lahko gnojimo tudi z razklejeno kostno moko. Isto pravilo velja tudi za črno deteljo, lucerno, turško deteljo seradelo ter za travnike in pašnike.

Ako upoštevamo gornja dejstva, nam pravilna izbira fosforovega umetnega gnojila za dane razmere ne bo težka, kakor hitro se poučimo še o bistveni sestavi, delovanju in ceni posameznih umetnih gnojil.

Kostni in rudninski superfosfat sta enakovredni umetni gnojili, oba vsebujeta vodotopno fosforovo kislino v obliki enoapnikovega fosfata, oba se tudi prodajata po odstotkih te vodotopne fosforove kisline. Naše tvornice izdelujejo navadno 16% rudninski in 18% kostni superfosfat. Cena prvemu je danes 100 din, drugemu pa 130 din za 100 kg. 1 kg vodotopne fosforove kisline stane v prvem slučaju 6.25 din, v drugem pa 7.22 din, torej pri kostnem superfosfatu znatno več, kar praktično pomeni, da si bomo raje nabavili cenejši rudninski superfosfat.

Superfosfat se uporablja predvsem na dobrih in težkih tleh, ki imajo dovolj apna. Ker vsebuje poleg fosforove tudi mnogo žveplene kisline, je fiziološko kislno gnojilo, ki spada le na tla z alkalno ali nevtral-

no reakcijo. S superfosfatom gnojimo zlasti rastline, ki naglo rastejo in nimajo sposobnosti usvajati si tudi teže dostopne fosforove kisline. Trosimo ga navadno tesno pred setvijo.

Fosfatna žlindra je umetno gnojilo, ki se je pojavilo na trgu zadnja leta. Izdeluje se iz domačih dalmatinskih fosforitov, ki se radi velikega odstotka železa in aluminija ne morejo predelati v superfosfat. Fosfatna žlindra vsebuje najmanj 6% vodotopne fosforove kisline v obliki enoapnikovega fosfata, 4% v 2% citronovi kislini topne fosforove kisline topne samo v mineralnih kislinah. Vodotopen in citronskotopen del fosforove kisline tega gnojila je za rastlinsko prehrano skoro enakovreden fosforovi kislini v superfosfati, v mineralnih kislinah topen del je pa rastlinam le malo dostopen in ima komaj gnojilno vrednost fosforove kisline v surovih fosfati. Fosforova kislina takih fosfatov je petkrat cenejša od one v superfosfati. Upoštevajoč, da stane 1 kg fosforove kisline v mineralnih superfosfati danes 6.25 din, pridemo do zaključka, da bi smela znašati cena $6/10/18\%$ fosfatne žlindre največ $10 \times 6.25 + 8 \times 1.25 = 72.50$ din za 100 kg, ker se v nasprotnem slučaju bolj izplača nabava mineralnega superfosfata.

Fosfatna žlindra se uporablja v podobnih slučajih kot superfosfat. Njena proizvodnja je gospodarsko upravičena le, ker se izdeluje iz domačih surovin, medtem ko se surovine za superfosfat uvažajo.

Thomasova moka vsebuje fosforovo kislino v obliki štiriapnikovega fosfata in se plačuje navadno po odstotkih skupne fosforove kisline, od katere je kakih 90% topne v 2% citronovi kislini. Fosforova kislina v Thomasovi žlindri je teže topna in deluje bolj polagoma, kot fosforova kislina superfosfata in citronskotopna fosforova kislina fosfatne žlindre, zato jo trosimo čimprej mogoče. **Thomasovo moko uporabljamo predvsem za kislila tla, travnike in pašnike ter lahka peščena tla. V takih okoliščinah deluje Thomasova žlindra navadno bolj ugodno kot superfosfat in to zlasti, ako gojimo rastline, ki so sposobne usvajati si tudi teže topno fosforovo kislino.** Cena 18% Thomasovi moki je 96 din za 100 kg ali 5.33 din za 1 kg skupne fosforove kisline oz. 5.93 din za 1 kg v 2% citronovi kislini topne fosforove kisline.

Kot zadnje fosforovo umetno gnojilo prihaja na trg še **30% razkleje-**

na kostna moka, ki vsebuje poleg tega še polovico odstotka organskega dušika. Razklejena kostna moka stane 80 din za 100 kg oz. 2.60 din za 1 kg skupne fosforove kisline, ako računamo vrednost dušika z 2 din. Fosforova kislina v tem gnojilu stane torej za polovico manj kot fosforova kislina v Thomasovi žlindri. Od vseh fosforovih gnojil ima razklejena kostna moka največji odstotek fosforove kisline in to prednost, da je domač proizvod, izdelan iz domačih surovin. Žal je pa fosforova kislina tega gnojila najmanj topna. **Zato je gnojenje s kostno moko na močnih in težkih zemljah alkalne reakcije brezuspešno. Ker apno netopnost fosforove kisline še poveča, ne smemo s tem gnojilom gnojiti zemlje, ki vsebuje mnogo apna.** Nasprotno se pa kostna moka izvrstno obnese na nekoliko kisljih ali na apnu siromašnih lahkih tleh, zlasti ako je fino zmleta in se ž njo gnoji rastlinam, ki so sposobne usvajati si tudi težje topno fosforovo kislino. Skrbeti pa moramo, da bo v zemlji čim bolj razpršena in da ne pride v preveliko globino. V takih slučajih kostna moka lahko odlično zamenja še enkrat dražjo fosforovo kislino Thomasove žlindre. Ako gnojimo s kostno moko, se zemlja istočasno ne sme apniti. Pri gnojenju s kostno moko in kakim dušičnim gnojilom, se po možnosti izogibamo gnojenju z apnenim dušikom, ki na topnost fosforove kisline podobno kvarno vpliva kakor apno.

Čim bolj topna so umetna gnojila, tem dražja so. Zato bomo uporabljali manj topna gnojila, zlasti znatno cenejšo kostno moko, povsod tam, kjer nam sestava tal in zato usposobljene vrste kulturnih rastlin omogočajo njeno popolno izkoriščanje.

Uničevanje plevla s pomočjo apnenega dušika.

Od takrat, ko je človek začel pridelovati kmetijske pridelke na polju, se bori s plevelom. Od leta do leta je ta nadlega večja. Dolgo dobo je kmetovalec imel v boju proti plevelu eno samo sredstvo: svojo roko, s katero je pulil plevel iz rodovitnega polja in vrta.

Danes, v dobi moderne kmetijske tehnike, pa ima kmetovalec na razpolago celo vrsto kemičnih sredstev, s katerimi lahko zatira plevel. Med temi mnogoštevilnimi sredstvi pa se je apneni dušik pokazal naj-

uspešnejše in najcenejše sredstvo. Apneni dušik deluje istočasno kot sredstvo, ki uničuje plevel in kot izvrstno dušično gnojilo. Z apnenim dušikom lahko uničujemo plevel v ozminah in jarinah. Ko sneg skopni, potrosimo po suhem posevu enakomerno po vsej površini 80—100 kg apnenega dušika (neoljenega) na 1 k. jutro. Apneni dušik uniči mlad plevel (tudi snežno plesen), istočasno pa služi žitu kot izvrstna dušična hrana za bujno in krepko rast.

V ovsu, 4—6 tednov po setvi, se pojavi divja repica in gorčica, ki čestokrat zaduši oves in uniči docela vso žetev. Za uničevanje divje repice in gorčice je **neoljeni** apneni dušik izvrstno sredstvo. Ko razvije divja repica četrti list, potrosimo enakomerno (s strojem) na 1 k. jutro 80—100 kg apnenega dušika. Za to delo moramo izbrati lepo **rosno**, jasno in sončno jutro. Apneni dušik moramo trositi na rosno ovseno polje. Neoljeni apneni dušik posevom ne škoduje. Apneni dušični prašek zdrkne po navpično stoječih, gladkih in z voščeno kožico prevlečenih žitnih bilkah. Žitna polja sicer takoj nato porumenijo, toda najdalje po 14 dneh zopet bujno zazelenijo.

Apneni dušik je najbolj vsestransko in dobro sredstvo, ki vsebuje istočasno gnojilno moč in svojstvo uničevanja mladih in nežnih bilk plevela!

Pravočasna uporaba apnenega dušika nudi kmetovalcu nenadomestljive koristi v poljedelstvu.

Gnojenje krompirja.

Znani selekcionar za krompir, dvorni svetnik Schubert, ki vodi v Eggenbergu pri Gradcu vzorno poskušališče za zboljšanje krompirja pravi, da je temelj večjega in zdravega pridelka pravilno in zadostno gnojenje. To so tudi naši kmetijski izvedenci že davno spoznali, ne pa tudi naši kmetovalci, ki gnojijo krompirju večinoma samo s hlevskim gnojem, ki je gotovo dobro gnojilo, toda nezadostno.

Krompir rabi, isto kot pesa, največ **kalija**. Tega je v domačem gnoju veliko premalo, zato pridelek brez uporabe kalijevih gnojil ne more biti nikdar zadovoljiv. Poleg drugih nepravilnosti je to tudi glavni vzrok, da so pridelki pri nas tako majhni. Če se pri nas pridelava 150 q krompirja po enem hektarju, se smatra, da se je dosegel že prav dober pridelek. Medtem pa pridelajo v sosednjih deželah po 250 q na en hektar pri količkah smotreni oskrbi, torej za en vagon več kot pri nas.

Zemlja v Sloveniji je zelo siromašna na kaliju. Preizkušnje zemlje v vseh predelih, kjer se goji krompir, so pokazale, da je pri odstotkih preizkušanih zemljah po biološki metodi prof. dr. Neubauerja samo 8 do 13 mg v vodi topljivega, torej za rastlino uporabnega kalija.

Znanstveno izvedeni poskusi so dalje pokazali, da en kilogram čistega kalija K_2O (2,5 kg 40%ne kalijeve soli, katera stane 4 din) poveča pridelek povprečno za 35 kg. (35 kg krompirja ima vrednost 17 do 20 din.). — Torej se za kalijevo gnojilo izdani denar s pridelkom 4—5kratno porrne in to v kratkem času od pol leta.

Pri pesi poveča en kilogram čistega kalija pridelek za 50—60 kg.

200 q krompirja odvzame zemlji na enem hektarju 180 kg čistega kalija, kar odgovarja 450 kg 40%ne kalijeve soli.

Če smo njivo pravočasno in temeljito pognojili z zrelim hlevskim gnojem, smo s tem zemlji dodali kvečemu polovico te količine kalija. Ker se pa hlevski gnoj, kakor znano, prvo leto ne razkroji popolnoma, temveč en del šele v drugem in tretjem letu, je jasno, da je gnojenje samo s hlevskim gnojem **nezadostno** in se **mora** krompirju hrana dodati še v obliki 40%ne kalijeve soli. — To se je pri nas v Sloveniji tudi točno ugotovilo z gnojilnimi poskusi, kateri so bili povsod izvedeni.

Kdor hoče imeti obilen pridelek krompirja in zanj dobiti več denarja, mora poleg hlevskega gnoja gnojiti tudi s 40%no kalijevo soljo in to po enem hektarju z 200 do 300 kg (100—150 po oralu). Brez tega ne gre!

Krompirju sta potrebna tudi dušik in fosforna kislina. Prvi se daje v obliki apnega dušika, druga pa v superfosfatu. Pri nas v prometu se nahajajoča že mešana gnojila ne zadostujejo za gnojenje krompirja, ker vsebujejo mnogo premalo kalija. Fabrike teh mešanih gnojil tudi same priporočajo, da se pri gnojenju z njimi še doda 40%na kalijeve sol in to 150—200 kg po enem hektarju ali 75—100 kg po enem oralu, čeprav se je raztrosilo 300—400 kg mešanega gnojila po enem hektarju (150—200 po enem oralu).

Priporoča se krompirju gnojiti z nemešanimi gnojili, ker se je to v vsakem pogledu izkazalo kot najbolj rentabilno. Gnojimo torej:

a) Če smo zadostno pognojili s hlevskim gnojem:

na 1 hektar	na en oral
150—200 kg	80—120 kg 40%ne kal. soli
75—100 kg	50—75 kg apnenega dušika in
100—150 kg	75—100 kg superfosfata.

Travnštvo.

Ali ima сосед prav? Trdi namreč, da zemlja na travniku ne sme biti prhka, temveč zbita. Zaradi tega naj ne bi bilo koristno travnike branati?

Sosed ima le deloma prav, oziroma njegovo mnenje je pravilno le za travnike, ki so močno zapleveljeni. Če je zemlja takšnih travnikov prhka, semenje raznega plevela kot od regrata, zlatice itd. kaj lahko

b) Če nismo gnojili s hlevskim gnojem ali pa nezadostno:

na 1 hektar	na en oral
300—350 kg	150—200 kg 40% kal. soli
200—250 kg	100—135 kg apnen. dušika in
200—300 kg	100—150 kg superfosfata.

Gnoji naj se na ta način, da se 40%na kalijeve sol dobro zmeša z apnenim dušikom in skupno posipa. Ko je to izvedeno, naj se še superfosfat posebno raztrosi. Gnoji se naj najmanj 2—3 tedne pred saditvijo krompirja in naj se potem njiva z brano prevleče.

Tako gnojenje daje v vsakem pogledu najboljši pridelek in je dobičkonosno.

Kako naj postopamo z ržjo, pšenico in deteljo, ki je trpela vsled zime?

Rž in pšenica nista dobro prezimili na prhkih zemljah, ker je mrzab še bolj zrahljal zemljo, tako, da korenine vise v zraku. Včasih so žita tudi napadena od zimske plesni, ali se zgodi, da se je v zemlji nabralo dosti kislin, ki se niso mogle razkrojiti, ker je bil dostop zraka vsled zbitosti tla otežkočen, oziroma, ker je zemlji pri manjkalo apna.

V takih slučajih bomo, čim se zemlja osuši, rž dobro povaljali, da korenine zopet spojimo z zemljo. Pred valjanjem pa bomo potrosili 100 kg apnenega dušika na ha, da posevku pomagamo k hitrejši okrepitvi in z apnom v gnojilu uničimo škodljivo kislino. Pšenico pa ne bomo valjali, temveč ravno nasprotno, pobranali in šele po branjanju raztrosili isto toliko apnenega dušika. Če je potrebno, bomo obema privoščili še 100—150 kg superfosfata, da skrajšamo rastno dobo in slamo, oziroma povečamo odpornost proti rji, ker bi sicer z dušikom ravno nasprotno dosegli.

Pri deteljah pa moramo popravljati lanske napake. Slabo prezimljenim deteljam lani gotovo nismo gnojili z apnom ali jih okrepili s kalijevo soljo in tomaževo žlindro. Zato jim tako oslabilenim kislina tembolj škodi in se je plevel na veliko razširil. Skrajni je torej čas, da jim pomagamo: prvo z apnom in kalijem, pozneje pa še dodamo fosfatno gnojilo. Dostikrat bodeta zadostovala le tomaževa žlindra in kalijeve sol. Da se mora deteljišče takoj potem dobro pobranati, se samo po sebi razume.

izkrije in spodrine koristne trave. Takih travnikov ne bomo branali, temveč ravno nasprotno, povaljali s težkim valjarjem, da seme teže izkrije. Kjer nimamo valjka na razpolago, bomo nagnali živino na pašo, da ona potepta zemljo, čim se je zemlja dovoljno osušila. Takšnih travnikov s prhko zemljo je v naši banovini malo. Najdemo jih le ob obalah večjih rek. Če so te reke

lani preplavile travnike, bo tak postopek celo nujen potreben, saj vemo, da voda donaja mnogo plevelnih semen.

Na naših težkih zemljah pa se nam te nevarnosti ni bati. Nasprotno, ker mnogo travnikov na obronkih preraste mah, oziroma, ker rast trav zaostaja vsled preveč zbite zemlje in nedostopa zraka, bomo morali travnike močno branati, da pospešimo njihovo rast. Če je travnik močno zapleveljen z regrami, ga bomo pred cvetenjem regrata pokosili za zeleno krmo. Takrat so korenine regrata že izčrpane, seme še ni odpadlo in se plevel najlaže uniči. Živina mlade rastline rada pojé, stare pa

odklanja. Ravno tako bomo z rano košnjo uničili kukavičjo lučico, deloma tudi podleske. Sicer moramo rastline podleska potem izbirati iz sena, ker je rastlina strupena. Temu se izognemo, če pred košnjo s pripravnimi plevačicami podleskove rastline globoko izsečemo, zberemo in zažgemo. Teže je uničiti zlatico, ker z branjem smo tudi njej pospešili rast. Temeljito se borimo proti njej z osušenjem (dreniranjem) vlažnih travnikov in pa s predčasno košnjo. Ob pravem času košnje je seme že izpadlo, a prerano se travnik ne sme pokositi, ker je rastlina v mladem stanju zelo strupena.

zamoremo vzdrževati primerno visoko stalno temperaturo, kakor bi jo razsad imel v topli gredi. Cvetlične lonce lahko postavimo v sončnih dnevih tudi med okna, ne smemo jih pa pozabiti čez noč prestaviti v tople prostor.

Izbirali pa bomo med sledečimi rastlinami.

Janež rabimo v kuhinji kot začimbo pa tudi kot zdravilo. Čaj iz prekuhanega semena (obara 5–7 gr na $\frac{1}{2}$ l vode) uteši krče, greje želodec, pospešuje prebavo, odstranjuje sluz iz dihalnih organov in želodca, preprečuje napenjanje; pospešuje tudi menstruacijo in izločevanje mleka pri doječih materah.

Rastlina zraste 50 cm visoko in odlično uspeva v dobri, vrtni zemlji na toplem in od vetra zaščitenem mestu. Sejemo ga že konec marca takoj v gredo, v vrste 20 do 30 cm narazen. Ko smo setev prepleli in pustili na vsakih 15 cm po eno rastlino, pazimo le, da se zemlja ne zaplevi ter jo 1–2 krat plitko prekopljemo. Po 6–8 tednih po začetku cvetenja je čas za spravljanje semen. Vršiči, ki so prvi zreli, se morajo izrezati, sicer seme odpade. Ko postaja steblo rumeno in seme rjavozeleno, je čas, da se rastline odrežejo, zvežejo v snopiče in čim so dovoljno suhe, omlatijo.

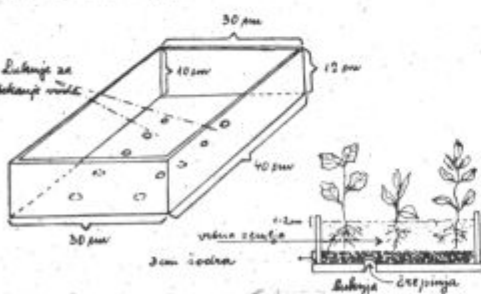
Materno dušico rabimo za pridevek mesnim jedem in kislim kumaram. Čaj se

Vrtnarstvo.

Vrtič za kuhinjske dišavnice in zdravilne rastline.

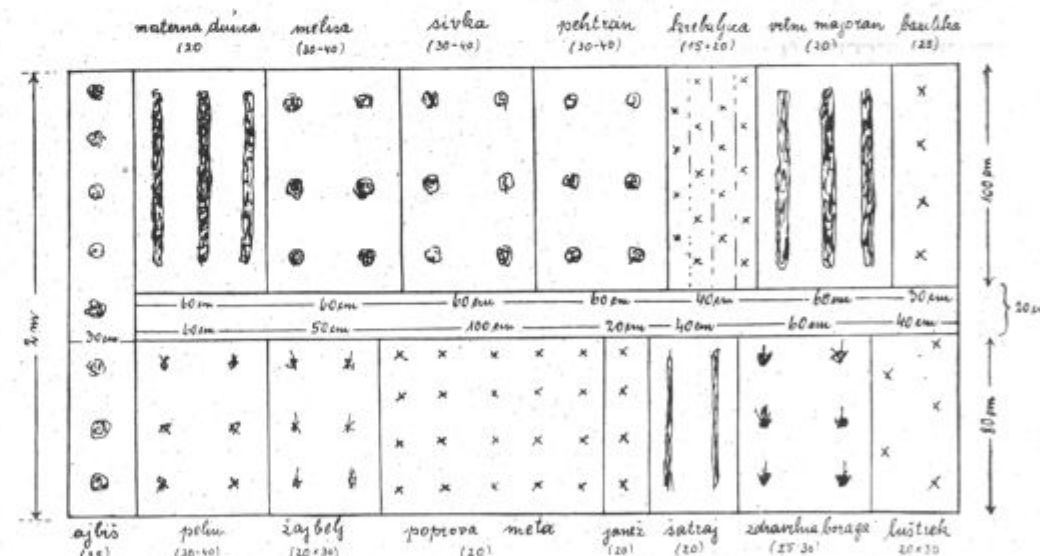
Vsaka kmečka gospodinja naj bi imela na zelenjadnem vrtu kotichek ali gredo, kjer goji dišavne rastline, ki jih rabi pri kuhi. Razen tega pa naj bi gojila tudi najnavadnejše zdravilne rastline, ker se razne manj nevarne bolezni z njihovo uporabo lahko ozdravi. — Prostor za te svrhe je lahko prav majhen, ker hišno potrebo krijejo z malim številom rastlin. Mnoge od teh rastlin so tudi trajnice, tako da enkratna naprava vrta ostane za več let. Načrt za takšen vrt ali gredo prikazuje sledeča slika. Seveda naj bo načrt le nazorni primer, kako gredo razdelimo; rastline, katere bomo sejali, pa si bo vsaka gospodinja po svojih potrebah izbrala.

Za nekatere od teh rastlin bi morali sadike vzgojiti v topli gredi, ker so v mladosti prav občutljive glede mraza. Vendar se zaradi malega števila rastlin, ki jih bomo rabili, ne izplača izdati za napravo tople grede, temveč si bomo pripravili primeren zaboj za vzgojo razsada.

Gornja slika kaže približne mere takšnega zaboja, kateremu smo izvrtali na dnu 1–2 cm široke luknje, ki jih pred polnjenjem pokrijemo s črepinjami. Prvo nasujemo v zaboj 2–3 cm na debelo drobnega šodra, da se odvišna voda ne bi zadrževala v zaboji. Na to plast nasujemo mešanico iz 3 delov presejane humozne vrtnje zemlje in 1 dela peska. Ko je zaboj poln, se površina izravna z višino zaboja in na to se zemlja z desko stisne 1–2 cm izpod roba.

V ta zaboj posejemo semena in sicer v vrste, ki so 10–15 cm narazen. Ker so semena teh rastlin zelo drobna, zadostuje, če imamo po nekaj gramov od vsakega. V času, ko seme klije, moramo paziti na to, da je zemlja vedno vlažna, oziroma, da jo obdaja vlažen zrak. Zato zaboj pokrijemo s steklom, če ga imamo. Seveda moramo vsak dan s stekla obrisati vodeno paro, ki se na njem nabere. Če nimamo stekla,

Iz načrta je razvidno, da greda obsega $2 \times 4 = 8$ kvadratnih metrov. Posamezni razdelki so $\frac{1}{4}$ do $1\frac{1}{4}$ m² veliki, njihove mere so v načrtu označene. Seveda se velikost grede in razdelkov ravna po potrebah družine ter bo treba velikost primerno pove-

pa razpnejo navadni ovojni papir na okvir velikosti zaboja in ga na nekoliko mestih preluknjamo, da ima svetloba dostop.

Dostikrat zadostuje, da seme posejemo v cvetlične lonce, ki smo jih ravno tako napolnili kot zaboj. Ker naj zaboj ali cvetlični lonci nadomestujejo toplo gredo, moramo jih držati v svetlem prostoru, kjer

čati, če družina šteje več oseb. Med razdelki zgazimo ozke stezice, po dolžini pa napravimo približno v sredini določenega prostora 20 cm široko stezo. Razdalje rastlin in vrst so naznačene v cm v oklepajih pod imenom rastlin.

rabi pri krčih v trebuhu (boleči menstruaciji), koliki, glavobolu, želodčnih krčih, škrofulozi, a kot ekstrakt tudi pri bronhialni astmi, vnetju grla, oslovskemu kašlju itd.

Seje se aprila v dobro peščenato zemljo, pozneje pa razposadi v razmaku 20 cm. Tudi z razkosavanjem starih grmov se da

razmnoževati. Rastlina živi le 2—3 leta in zato je vzeti za raseditev najmlajše grme. V ostalih zimah rastline na lahko pokrijemo. Rabimo cvetočo zel in jo nabiramo od maja dalje.

Poprova meta služi kot pridevek raznim jedem, pa tudi kot zdravilo proti želodčnemu krču, grizi, driski, bluvanju, koliki, histeriji in nervoznim težavam.

Seje se v toplo gredo ali lončke in presadi v dobro, vlažno prst. Lahko pa tudi raztrgamo stari grm in ga rasedimo v razmakih 20 cm. Vsaka 4 leta je rastlino pomladiti.

Obiramo liste ali cvetoče dele od julija naprej.

Melinis okus spominja na citronovega in služi kot pridevek solatam in omakam. Kot zdravilo dobro služi pri lahkinih živčnih boleznih in motnjah, melanholiji, nervoznem utripanju srca ali bolečinah v zobeh, ušesih in glavi.

Razmnožuje se s semenom, ki ga sejemo v tople grede, pa tudi z jesenskim razdeljevanjem starih grmov. Razmak grmov 30—50 cm. Rabimo mlado listje, ki ga nabiramo v juliju in avgustu.

Zdravilna kadulja se rabi kot pridevek k ovčetini in ribam. Kot zdravilo pomaga napetost, blaži kašelj in katarje, ovira gnitje in žene na potenje.

Sadike odgojimo v toplih gredah in jih rasedimo na puhlo zemljo v sončni legi aprila meseca v razmaku 30—40 cm. Rastlina tudi prezimi, če ni prestara. Med letom se obira in reže za uporabo, konec poletja pa se mladi deli posuše in shranijo.

Sivka (lavendula) se prideva nekaterim jedem, preganjamo pa z njo tudi mole, polagajoč šopke njenih stebelc v omare in skrinje. Kot zdravilo se uporablja pri navalu krvi v glavo, vrtoglavici in živčni slabosti, a kot kopel proti protinu, revmatizmu in ohromelosti.

Sejemo jo kar na gredico v avgustu ali septembru, spomladi pa v toplo gredo. Razmnožuje se tudi s podtaknjenci. Mlade sadike rasedimo v razdalji 30—40 cm. Najpozneje v začetku avgusta se mora sivka obrezati. Dvoletna rastlina je za rabo najboljše. Rabimo zel ali pa tudi cvetje, ki pa se mora potrgati pred cvetom in biti brez pecljev in listov.

Pelin se prideva jedem in pijačam. Pelin zdravi drisko, koliko, boleznijeter in zlatenico. Kdor ga preveč vzame, lahko dobi glavobol, a pri rednem jemanju tudi božjast.

Pelin raste pri nas divji; kdor ga hoče imeti na vrtu, naj ga presadi in razmnoži z deljenjem. Razmak rastlin je 50 cm. Uporabijo se vršički s cvetjem in listjem.

Navadni koper nam služi za omake in kot dodatek h kislim kumaram. Čaj (10 gr na 150 ccm vode) koristi pri prsnihih boleznih in prehladu, pa tudi sicer slično kot janež.

Kjer se je zasejal, ga je težko iztrebiti. Sejemo ga maja takoj v gredice in drugo leto rasedimo v razmaku 40 cm na stalno mesto. Rabimo plod, ki ga nabiramo avgusta in septembra.

Torkanj ali pehtran pridevamo štrukljem in gibanicam, ponekod tudi kislim kumaram. Cvet in zelišče se rabita tudi proti škorbuto, revmatizmu členkov in vodenici.

Seme sejemo v toplo gredo in mlade rastline presadimo v razdalji 60 cm na dobro gnojeno zemljo. Ker pa je težko dobiti zanesljivo seme in dostikrat iz njega izraste smrdljivi pehtran, ga je bolje razmnoževati z razdeljevanjem starih grmov. Cvetje in mlado listje obiramo avgusta, posušimo in spravimo.

Krebuljica je enoletna po janežu dišeča začimba, ki jo dodamo prikuham, juhi in solati. Mehča sluz in žene nekoliko na vodo ter lajša bolečine pri žolčnih kamnih. Sejemo jo v gredo od marca do avgusta, da imamo vedno sveže rastline.

Ajbiš rabimo kot zdravilo pri prsnihi in pri nekaterih želodčnih boleznih. Pri čajnih mešanica ga vedno uporabljamo. Rabimo cvet, list in korenine, ki jih nabiramo od junija do oktobra. Korenina je le 2 letna dobra.

V toplih gredah vzgojene sadike rasedimo na 30 cm narazen. Rastlina ljubi vlažno peščeno zemljo.

Satraj pridevamo kuhanemu fižolu za takojšnjo uporabo ali za zimsko preskrbo. V zdravstvu ga rabimo kot oživiljajoče sredstvo za živce, goni pa tudi na potenje.

Sadjarstvo.

Kako se ubranimo škrlupa.

(Konec.)

Škrlup na hruškah — venturia pirina — je podoben v svojem razvoju onemu na jablanah. Tudi ta prezimi na odpadlem listju in razvija v zgodnji pomladi mešičke. Medtem ko pri jablanah povzročajo askotrofi prvo okuženje in šele potem nastopijo poletni trosi, je to pri škrlupu na hruški drugače. Pri hruški najdemo spomladi na vejicah prezimljene konidije v drevesni kroni, kjer životari steljka pod lubom. Lub odmre in se razpoči; to obliko škrlupa imenujemo kraste. Krastavi poganjki pa tvorijo tekom poletja, kakor tudi v prihodnji pomladi, poletne trose. Zgodnji škrlup lahko torej povzročajo pri hruški askotrofi in pa prezimljene konidije. V ostalem pa nalikuje škrlup hruške onemu od jablane. Od škrlupa napaden plod rad razpoka, da ni prida niti za takojšnjo uporabo, še manj pa za shranjevanje, vsled česar tudi ne prihaja vskladiščni škrlup na hruškah v poštev.

in učinkuje pri črevesnih katarjih, posebno proti glistam.

Seje se marca ali aprila na trajen prostor. Ko začne cveteti, ga režemo in posušimo. Satraj je enoletna rastlina.

Majoran je znana začimba, a kot zdravilo ublaži krče pri ženskah.

Posejemo ga v dobro vrtno zemljo v aprilu, nakar ga potem razredčimo na 20 cm. Ko začne rastline odpirati prve cvete, se vrhovi porežejo, posuše in spravijo.

Zdravilna buraza se rabi kot dišava; včasih se z njo plavo obarva kis. Sili na vodo in dobro služi pri ošpicah, škrlatinki in vnetju ledvic.

Buraza uspeva tudi v slabši zemlji in naseje se spomladi na določeno mesto, kjer se razredči na 25—30 cm.

Bazilika (poziljka) je dišava za omake; mladi listi služijo tudi kot solata. Čaj od listja služi proti kašlju, od prekuhanega semena pa proti vnetju ledvic in sečnih organov.

Seje se v marcu ali aprilu na tople grede, a koncem maja se presadi na stalno mesto. Nabira se zelišče ob času cveta. Osušeno zelišče se mora shraniti v temi ali zaprti posodi.

Luštrek ima vonj po zeleni in se mesto nje uporablja, ker sveže korenine dajejo dobro solato. V zdravstvu se rabi proti vodenici, srčnim boleznim, ker učinkuje oživiljajoče na trebušne organe in živce.

Rastlina zahteva vlažna tla. Razmnožimo jo z razdelitvijo in saditvijo v razdalji 20—30 cm. Rabimo samo korenine, ki jih nabiramo v oktobru.

Če hočemo doseči pri obrambi pred škrlupom popolen uspeh, moramo obrambo uravnati po razvoju glivice. Obramba in preprečevanje škrlupa bi bila najučinkovitejša in gospodarsko smotrna, če bi zadeli potom opazovanj razvoja glivice vsakokrat pravi čas za škropljenje.

Odkar pa vemo, da lahko askotrofi že pred cvetjem okužijo liste, je **važno za obrambo pred boleznijo zgodnje škropljenje pred cvetom**. Drevje poskropimo torej v času, ko se popje napne, z 2% bakrenopapneno brozgo. Drugo škropljenje pred cvetjem izvršimo tik predno se popje odpre. Ker pa v tem času že tudi zatiramo druge škodljivce iz živalskega rodu, kot gosenice zavijačev itd., uporabimo pri tem škropljenju mešano škropivo bakra in arzena. Oboje škropljenj moramo opraviti pred cvetjem, kljub težočam nezanesljivega vremena.

Po cvetju škropimo zopet z mešanico škropivom, da preprečimo pojav poznega škrlupa. Mimogrede bodi omenjeno, da so bakrena sredstva proti škrlupu boljša, kakor pa žveplenoapnena brozga. Ako uporabljamo žveplenoapneno brozgo, moramo škropljenje večkrat ponavljati, če hočemo doseči isti uspeh.

Pozno poletno škropljenje v avgustu z 0.3%-no raztopino bakrenopapnene brozge je posebno priporočljivo pri sortah londonski peping, zlata parmena, mošancelj, grafenstein, boskopski kosmač, boikovo jabolko, landberška reneta, kaselska

reneta, gdanski robač, jesenski kosmač, orleanska reneta, torej pri sortah, ki so izredno občutljive napram vskladiščnemu škrlupu. Lansko leto smo videli, da je bilo ponekod 70 do 90% nakaženega in za trg nesposobnega sadja.

Ako bomo hoteli v bodoče, da bo naše sadje res kakovostno, kakor ga trg zahteva, potem ne smemo zamuditi obrambe proti škrlupu, ki je eden najhujših zajedavcev našega sadja. Ne smemo namreč misliti, da se bo tudi v bodoče izvažalo in prodalo vse, kakor je bil to slučaj lanske leto.

Živnoredja.

Zakaj je najbolje gojiti samo čiste pasme za pleme?

Ing. Bajec Viktor.

V eno pasmo spadajo živali, ki so med seboj podobne in ki se razlikujejo od ostalih živali iste vrste po nekaterih manjših lastnostih in pri katerih se njih posebnosti sigurno prenašajo na naslednike. Posebno podobne živali ene pasme imenujemo soj ali vejo. Če so pasme nastale samo pod prirodnimi vplivi, tedaj jih imenujemo prirodne pasme. Če je pa pri tvorbi pasme sodeloval človek, tedaj jo imenujemo kulturno pasmo. Čisto rejo dobimo, če parimo med seboj živali ene pasme (v ožjem smislu iste veje). Križanje se imenuje parjenje živali raznih pasem oziroma raznih vej iste pasme. Če pa parimo med seboj sorodne živali, se to imenuje reja v sorodstvu.

V splošnem bomo dosegli gotovo kvaliteto v nasledstvu, če sta roditelja imela iste kvalitete. Pri popolni enakosti roditeljskih lastnosti moramo dobiti zopet enako in to vseeno, ali so v mladi živali te enake lastnosti obeh roditeljev med seboj pomešane ali so ene zraven druge ali pa če lastnost enega roditelja prevladuje.

Najbolj sigurno bomo dobili enake lastnosti, če parimo enako z enakim in če postoji enaka lastnost že več generacij od enakega. Če izhaja eden od obeh roditeljev samo od enega neenakega prednika in če se nagiba k temu, da lastnosti tega prednika, ki jih sam nima, podedujejo nasledniki, tedaj tudi pri parjenju enakih živali dobimo nekaj neenakega.

Iz tega vidimo, kako velike važnosti je dobro poreklo. Žival, ki je navidezno dobra in ki izhaja od srednje dobrih staršev in prastaršev,

pri kateri pa ne vemo, od katerega je dobila svojo kvaliteto, često podeduje slabe lastnosti svojih prednikov, ki so bile v njej prikrite in lahko postane kot plemenska žival zaradi tega nevarna.

Najbolj so si med seboj podobni bratje in sestre, oziroma dvojčki. Če so njih predniki bili med seboj podobni, lahko zaključimo, da bomo s parjenjem bratov in sester, oziroma dvojčkov, dobili v potomstvu največje podobnosti. V resnici je tudi tako. Pod predpostavko, da so si bili predniki podobni, opazimo, da s takšnim parjenjem — čeprav ne brata s sestro, temveč že med sorodnimi živalmi — da se te lastnosti ne samo podedujejo, temveč se v vedno večji množini okrepijo pri daljnjih naslednikih.

Ta pojav se razlaga s tem, da so borbe osnov v momentu oplodnje pri parjenju sorodnih živali zelo

mile, ker pride sorodno k sorodnemu, enako k enakemu in zaradi tega se vse nagiba in teži v isto smer. Lahko si celo mislimo, da ta borba popolnoma izostane in enake osnove vzkljujejo ena v drugi. Ravno zaradi tega se te lastnosti v nastajajoči živali kasneje pojavijo pojačane. Najboljše živalske familije v okolišu, kjer je plemenska živina na visoki stopnji, se imajo zahvaliti glede kvalitete reji v sorodstvu.

To potrjujejo tako imenovane krvne linije. Kljub temu pa je čest pojav, da parjenje v sorodstvu lahko postane zelo škodljivo. Zato sme delati poskuse s parjenjem v sorodstvu samo oni živinorejec, ki ima dobro oko in mnogo izkušenj, da takoj spozna vse napake v nasledstvu. Imeti mora res zdravo, enako in visoko produktivno živino. Slab material postane s parjenjem v sorodstvu še slabši, osnove za bolezni pa se pojačujejo. Zato je treba velike previdnosti pri reji v sorodstvu.

Vsak praktičen živinorejec bi moral priti do spoznanja, da pari med seboj samo živali ene in iste pasme, ker samo na ta način bo prišel do uspeha. S križanjem lahko dobimo dobre posamezne živali, ki nam dajejo v gospodarskem izkoriščanju lepe dohodke. Nikoli pa ne bomo dobili dobro plemensko živino, ki dobro prenaša svoja svojstva na svoje naslednike. S križanjem podedujejo nasledniki preveč osnov, ki se sicer ne pokažejo vse, katere pa vseeno lahko starši prenesejo na svoje naslednike. Če te križance zopet med seboj parimo, bomo dobili najrazličnejše naslednike. V čredi, ki je nastala s križanjem, dobimo šele po daljših generacijah neko sigurnost v podedovanju. Seveda le, če se je prenehalo s križanjem in se je parilo živali po načelih, kot smo jih opisali.

Bučne pogače (prge), važna dopolnilna hrana za živino.

Martin Zupanc, Maribor.

Pri izdelovanju bučnega olja ostane izprešani trop, to so bučne pogače ali tropine, katere vsebujejo po preiskavi kmetijske poskusne in kontrolne postaje v Ljubljani še vedno 6.75% maščobe in v glavnem pa 56.50 beljakovin.

Beljakovine pa so za prehrano živine neobhodno potrebne in jih v naši običajni živinski krmi primanjkuje. Primanjkuje jih, ako je sladko seno prezrelo spravljeno, pri kislem senu, slami, repi, pesi i. dr.

Pri tej krmi se mlada živina slabo razvija, raste počasi in ni mesnata, krave niso mlečne, ravno tako ne rastejo prasci in svilnje po oprasenju zgubijo meso.

Beljakovine pa vsebuje detelja, lucerna, mlada trava in tudi seno, ako je pokošeno v cvetju trav. Po taki krmi je živina bolj dobičkonosna, kar vedo vsi živinorejci.

Beljakovine pospešujejo pri mladi živini rastnost in mesnost, pri kravah pa še mlečnost.

Ker v splošni hrani primanjkuje beljakovin, jih umni živinorejci dopolnjujejo z dokurom raznih vrst oljnatih tropin.

Največ beljakovin in najcenejše so v bučnih pogačah, katere se izdelujejo na naši domači grudi in sicer v naših oljarnah. Te oljarnice pa so do sedaj le malo tropin prodale v domačem okolišu, vse ostalo pa se je izvozilo v Nemčijo. Kupovali so jih nemški živinorejci, ki vedo, da je ta dopolnilna krma neobhodno potrebna in tudi najcenejša, kajti beljakovine v vseh drugih oblikah (krmilih) so mnogo dražje, kakor v bučnih pogačah.

Ako hočemo imeti v reji goved in svinji hitreje več dobička (rastnost, mesnost, mlečnost), se priporoča dodati k običajni krmi kot beljakovinsko hrano še zdrobljene bučne pogače. Tuji umni živinorejci jih s pridom uporabljajo ter priredijo kvalitetno živino. S tem ovirajo izvoz naše živine, katera je vsled pomanjkanja krmiljenja z beljakovinami tudi slabše kakovosti, tako da ne more konkurirati živini, ki je z našimi hranili rejena v tujini.

Živinorejci, delajte poskuse. Krava pri gobcu molze, mleko in meso pa izvirata iz beljakovinske krme!

Kako si pomagamo, če se govedu zatakne hrana v požiralniku?

Dostikrat se zgodi, da žival požre kakšno hrano predno jo je dovoljno zgrizla. Tako naganjajo pastirji govedo, ki je zašla v sadosnik in utrgala jabolko z veje ali ga pobrala na tleh. Žival beži pred pastirjem in jabolko nerazgrizeno požre. Jabolko je toliko debele, da se zatakne v požiralniku in nemogoče ga je s požiralno cevjo stlačiti v

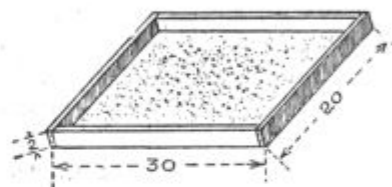
želodec. V tem primeru je najbolje, če živali v kratkih presledkih vlijemo v goltanec tri velike žlice navadnega namiznega olja. Olje namaže predmet, da laže spolzi po goltancu. Če prvi obrok olja ne pomaga, ponovimo isto čez 10 minut.

Odločno pa svarimo, da se zataknen predmet s silo poriva s požiralno cevjo naprej. Če mali pritisk takoj ne pomaga, potem je vsak večji pritisk opustiti. Predmet ali cev namreč lahko rani občutljive požiralnikove stene, žival trpi velike muke in le redko kdaj ozdravi. Navadno se jo mora čez nekaj dni zasilno zaklati.

Kaj storimo, če svinje les glodajo?

Če svinje glodajo les, je to znak, da niso pravilno hranjene. V hrani manjka snovi, ki polnijo želodec. Navadno si svinje z glodanjem lesa tolažijo občutek gladu takrat, če se jih hrani samo z redkim napojem, torej z nekoliko krompirja ali repe v redkih pomijah. Ta hrana vsebuje le lahko prebavljive snovi, ki jih črevesa hitro vsrkajo in ko je voda odtekla, ostanejo črevesa prazna, kar povzroča občutek lakote. Glodanje pa bo takoj prenehalo, če pomešamo v hrano senene odpadke (rože) ali pa drobno seseklano deteljino seno. Ta hrana bo dovolj napolnila črevesa, vsebuje pa tudi beljakovino mineralne snovi in vitamine, kateri v krompirju in pesi manjkajo. Seveda ni treba senene odpadke ali deteljino sečko kuhati, temveč jo pohranimo surovo. Obrok mora posebno v začetku biti obilnejši, dokler živali niso svojega gladu nasitile. Sploh se te hrane daje svinjam toliko, kolikor je hočejo požreti.

in kislega ali posnetega svežega mleka. Seveda ne smemo žgancev zamesiti preredit, ampak tako gost, da se drobé pod prsti. 14 dni starim že lahko dajemo namesto kaše proso ali pa koruzni ter ječmenov zdrob, suh ali zamešan z mlekom. Tu in tam pomešamo med mehko krmo tudi na drobno seseklano meso, ki vsebuje beljakovine. Ako nimajo piščančki proste paše, jim pomešajmo med krmo fino zrezano zelenjavo (nežno in sočno travo, koprive, solato, regrat, špinačo, itd.). Kjer pa ne razpolagamo v zgodnji spomladi še s svežo zelenjavo, jo lahko nadomestimo z zribanim korenjem. Kdor ima kislo ali posneto sveže mleko, naj ga daje piščančkom tudi namesto vode.

2. Krmilna deščica za prvo krmljenje piščancev.

Ko so piščanci večji, pridenemo žgancem iz koruznega ali ječmenovega zdroba še kuhan krompir in razne kuhinjske ostanke. Namesto zdroba vzamemo lahko tudi otrobe. Pozneje jih krmimo s celo ajdo, pšenico, ovsem in ječmenom in sicer izmenoma, t. j. enkrat z ajdo, drugič s pšenico itd. Krmo, bodisi suho ali zamešano, natrosimo vedno le v koritca, nikoli pa ne po tleh. Piščančkom dajmo mehke krme le toliko, kolikor jo morejo použiti v ¼ ure. Nato koritca z ostanki hrane odstranimo in temeljito očistimo, prav tako tudi napajališča. To pa zato, da se v toplejših dneh ostanki mehke hrane ne skisajo. Skisana, pokvarjena hrana pa povzroča v prebavilih nevarna obolenja, največkrat drisko. Tudi jim zamesimo žgance za vsako malico sproti. Da pa ne bodo starejši živali odjedale mladini hrane, postavimo koritce pod kletko, spleteno iz šibja ali vrbja. Po šestih tednih so piščanci že toliko utrjeni, da jih ni več treba krmiti posebe, saj si v družbi z odraslimi že sami iščejo hrano.

Mnogi piščančki so že našli pregodno smrt v neprimernem, t. j. preglobokem napajališču. Večkrat jih tudi vidimo pri gnojničnih lužah, kako si gase žejo z gnojnico. Vsak pameten kokošjerejec bo zato svojim živalcam napravil praktičen napajalnik kot ga kaže slika. Večjo

Perutninarstvo.

O krmljenju piščancev.

Leopold Paljk.

Kokošjerejci — začetniki krmijo izvaljene piščance navadno prezgodaj. Komaj se živalce izležejo, že jim nudijo na drobno seseklano jajca. To pa je popolnoma napačno. Ker prinese „novorojenček“ s seboj na svet nekoliko rumenjaka v vrečici, ki jo tik pred izvalitvijo potegne vase skozi popkovo odprtino na trebuhu, mu ta hrana povsem zadostuje za prvih 36—48 ur. Zato ni treba dajati piščančkom prvih 36 ur sploh nobene hrane, niti pijače. S tem bi jim več škodovali kot koristili. Šele drugi dan potresemo živalcam na deščico drobnega peska in zdrobljenega lesnega oglja, ki ga potrebujejo za prebavo. Tudi jim dajmo v plitvo posodo svežo, toda ne premrzlo vodo. Ker so trdo kuhana jajca za nežne želodčke težko prebavna

jed, ne krmimo z njimi komaj izvaljenih piščančkov. Prve tri dni jim dajemo samo proseno kašo. V za-

1. Piščanec z ostankom rumenjaka.

četku jih krmimo pet do šestkrat, pozneje štirikrat; 5—6 tednov stare pa le trikrat na dan. Četrty ali peti dan jim za priboljšek že lahko zmešamo žgance iz drobtin belega kruha

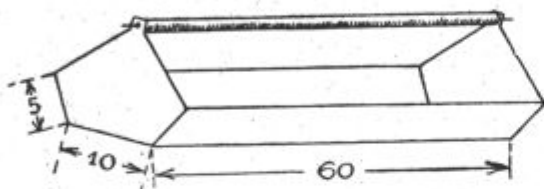
steklenico (zelenko) napolnimo z vodo ter poveznemo nad cvetlični podstavek, pa imajo živalce vzorno napajališče.

Vsa rejčeva skrb pa ni le v pravilni prehrani piščancev, marveč še v marsičem drugem. Da ne bo n. pr. koklja vodila mladičev predaleč od doma in morda celo na nevarne kraje, n. pr. k lužam, jarkom, gnojničnim jamam ter na cesto, kjer pretijo živalcam mnogotere nevarnosti, jo zaprimo v lesen zaboj, ki smo mu nadomestili sprednjo steno s paličicami toliko narazen, da morejo skozi odprtine le piščanci. Zaboj postavimo na dvorišče ali še

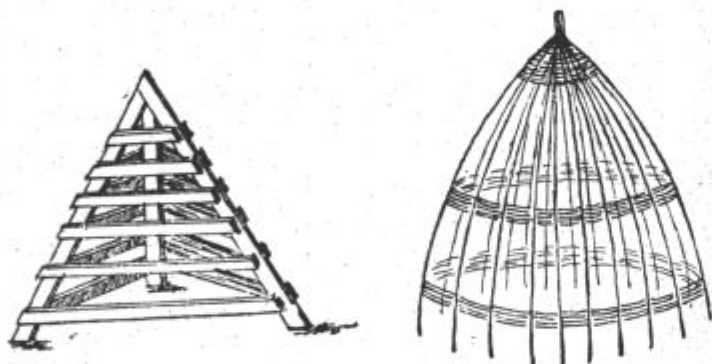
bolje na trato. Piščančki bodo prosto tekali le v bližini koklje in se ne bodo preveč od nje oddaljili. Takšen hlevček lahko služi koklji in piščancem tudi za prenočevališče. Proti večeru prenesemo družinico v kurnico ali pa v kak drug primeren in varen prostor. Še bolje pa je, ako priključimo hlevčku večje pokrito tekališče, seveda brez dna, da se tudi koklja prosto giblje in brska po tleh. Tekališče s hlevčkom prestavljamo na zeleni trati vsak dan na drugo mesto, kjer najdejo živalce dovolj sočnega zelenja, pa tudi črvov, glist, polžev itd. Na ta način obvarujemo piščančke tudi pred

mačko, vranami in drugimi roparicami.

Kdaj naj piščancem odstranimo kokljo? Vprašanje je odveč, saj jih koklja navadno sama odstavi pravočasno. Ako bi odvzeli skrbno mater živalcam prezgodaj ter se dalje ne brigali za doraščajočo mladino, bi osirotele živali mnogo trpele od odraslih kokoši, ki bi jih neprestano odganjale od korita ter jih tudi v prenočevališčih odrivale in kljuvane. Zato naj priskrbi kokošjerejec mladini poseben prenosljiv lesen hlevček, v katerem najde doraščajoča mladina potreben počitek. Tak hlevček lahko z mladino vred prenese zjutraj na pašo, kjer bodo živali našle dovolj hrane. Hlevček napravimo tako, da mu lahko streho odstranimo ter brez truda temeljito osnažimo.

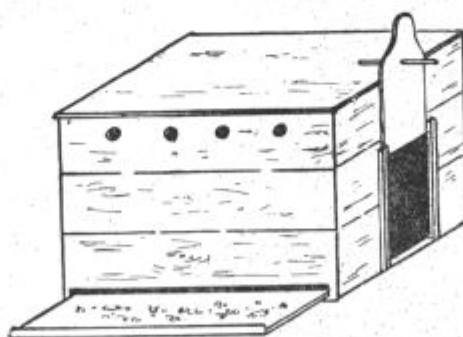
3. Koritce za krmljenje piščancev.

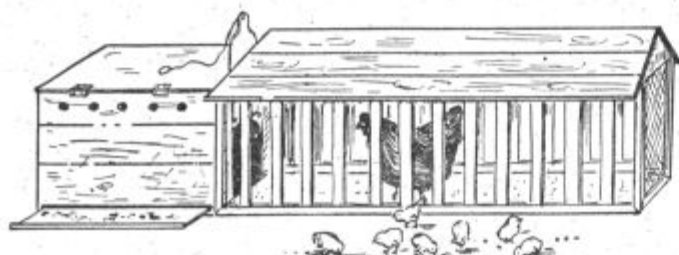
4. Krmilna kletka za piščance.

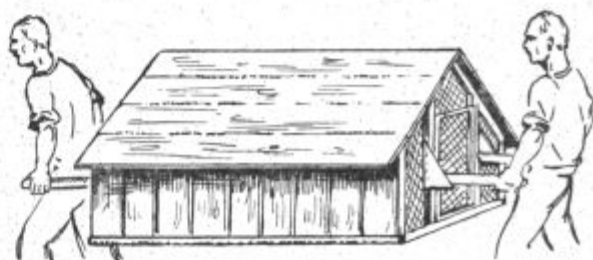
5. Napajalnik.

6. Hlevček za kokljo s piščanci.

7. Hlevček za kokljo s piščanci in tekališčem.

8. Prenosljiv hlevček za mladino.

Zadružništvo.

Zadružna misel mora biti v srcu.

Ivan Nemec.

Prerivanje malega človeka z velikim kapitalom se najbolj izraža v zadnjem času in v pričujočih dneh kadar prelistavamo mednarodno zadružno in kapitalistično časopisje. Na eni strani nastopa masa ljudstva, na drugi organizirani kapital v obliki kartelov in trustov, ki rušijo vsa iskrena čustva človekova. V borbi med malim človekom in kapitalom, pa trpi predvsem prvi vsled pomanjkanja zadružne zavesti. Vkljub vsemu trpljenju in večkratnemu stradanju ljudi na vseh kontinentih zemlje se človek-zadrugar ni združil. Ni ustvaril takšne oblike skupnosti, ki bi se lahko uprla vsakemu izkoriščanju in napadu. Kaj pomaga danes teh 100 milijonov zadrugarjev vsega človeštva, ko pa se polovica njih ne zaveda zadružne ideje, ker so postali zadrugarji čisto slučajno.

Vsi napor zavednih zadrugarjev ničesar ne zaležejo v primeru z nezavedneži, ki rušijo. Lahko je rušiti,

vsaj to se posreči vsakomur, ustvariteljev pa imamo tako bore malo. Rušilcev imamo toliko kot gnilih buč. Tvorci in ustvaritelji pa zelo lahko naštejemo.

To spoznanje pa bi nam moralo prinesiti več smisla za skupno delo, ki nas edino more rešiti pred propadom. Na veliko žalost vsemu združnemu ustvarjanju pa se danes komaj vsak 30ti človek v svetu zaveda pravega pomena združne ideje, da je to edina rešiteljica današnjega človečanstva.

Kaj pa pri nas? Ali je tudi v naših razmerah tako klavrna združna zavest? Na podlagi organiziranega števila članov, zadrugarjev, in z ozirom na število prebivalstva, bi bil pri nas vsak osmi ozir. deseti človek zadrugar. Če upoštevamo, da je od vpisanih članov komaj $\frac{1}{4}$ zavednih, potem lahko rečemo, da je v Sloveniji vsak 22ti človek zaveden zadrugar. Na 100 ljudi pride torej 5 zavednih ali 5%.

Prednje navedbe nam nudijo približno sliko o naši združni zavesti. Nazorno pa nam to tudi prikazuje zakaj ideja skupnosti ni dosegla tega, kar bi od naroda s pretežno malim človekom pričakovali. Nič ni storjeno, če se vpišeš v zadrugo, brez zavesti v srcu, ideja skupnosti mora preiti v vsako žilico človeških čustev, sebičnost se mora popolnoma umakniti. Nič ni pomagano združništvu in tebi samemu, dokler tvoja duševnost ne čuti potrebe skupnega dela in uspeha, ki se na ta način lahko doseže. Vsak nezaveden član pomeni veliko ničlo, ki je toliko večja čim večji ima vpliv na svojo okolico.

Velike težave so pri nas tudi v tem, ker po raznih tujih vplivih ideja skupnosti ne napreduje, ampak peša. Pri nas nismo imeli združnih vzgojiteljev, brez poedincev, ki bi bili res sposobni vzgajati vsaj mlajši naraščaj, ako že starejšim ljudem ni bilo pomoči. Pri nas bi se moralo graditi s posebnim vzgojnim načrtom in sistemom, ki bi bil sposoben zrušiti vse predsodke vplivov tujega gospodarstva. Vse, kar je bilo pri nas na združnem polju ustvarjenega, ne pomeni več mnogo za sedanjost, zlasti ker preteklost ni stala na močni podlagi, ampak na raztrgani politični ozkosrčnosti. Politična ozkosrčnost nam je strla vse zdrave podlage za mogočen razmah, ki se lahko doseže samo pri duševno močnem narodu in brez tuje navlake!

Čas nujno zahteva danes od nas, da se otresemo domačih in tujih sla-

hosti, ki nas že tako dolgo trgajo in razdirajo. Pristopimo k samovzgoji, ki igra pri izobrazbi človeka tako močno vlogo. Tisti, ki se zavedate v polni meri mogočne združne ideje, morate storiti svojo dolžnost in tudi sočloveku pomagati k zdravi zavesti. Včasih namreč vse delo vzgojiteljev ne zaleže toliko kot vzgled sotrpina, ker sta si oba po duši najbližja. Vsi napori, ves trud pri vseh oblikah združnega udejstvovanja pa bodo brezuspešni vse do tedaj, dokler združna misel ne prepoji duševnosti vseh članov kakršne koli združne organizacije.

V najbližji bodočnosti nas čakajo ogromne naloge pri preosnovi celotnega združnega pokreta. Združna industrija, na primer, stopa naprej v vseh panogah našega kmetijskega gospodarstva. Nove smeri zahtevajo res samo mož in žena, ki bodo trdno stali na svojem mestu. Zaradi rešitve malega človeka moramo vse surovine v bodoče predelati vsaj v pol izdelke, da preskrbimo domačemu človeku delo in zaslužek. V dosedanjih ciljev pa moramo prepojit naše srce z resnično združno idejo.

Gospodarske vesti.

Tržno poročilo.

Pšenica: Na svetovnem trgu je največji kupec Angleška. Pričakuje se nadaljnje nazadovanje cen, ker ni nikakšnega izgleda, da bi se položaj poboljšal. Na domačem trgu je situacija mirna, čeprav so cene za 2—3 din popustile. Cene, ki se zahtevajo v privatni trgovini so iznad Prizadovih cen in seveda v nobenem razmerju s svetovnimi. Izvojni paritet v Liverpoolu znaša le 65'50 din. Doma pa plačamo 153 do 157 dinarjev za 100 kg fco nakladalna postaja.

Koruza: Na svetovnem trgu je trgovina zelo živahna z dosti povpraševanja. Argentina nudi sicer dosti nove koruze ali radi deževnega vremena spravljanje ne napreduje kot se je pričakovalo. Radi tega je v Buenos Ayresu cena koruzi večja od pšenice. V Evropi je glavni kupec Angleška, ki je kupila mnogo blaga v Romuniji, tako, da so zaloge že precej skrčene. Precejšnje povpraševanje je tudi iz Holandije.

Na domačem trgu vlada mirna tendenca zaradi male ponudbe in povpraševanja. Koruza je še precej vlažna in so borze dovolile, da sme času primerna koruza vsebovati 20% vlage (lani 18%). Cene paritet Indijci: 96 din za času primerno suho blago, oziroma 98 din za predčasno suho.

Moka: Ponudbe so precejšnje, izvoza ni, domače potrebe pa so pokrite z zaključki od popreje. Plača se pekovski Og po 240 do 245 din fco nakl. postaja.

Otrobi: Ni dosti povpraševanja. Cene za banatsko blago 98—102 din, sremsko in slavonsko 100—102 din fco nakl. postaja.

Ječmen: Postoji povpraševanje za ozimni, manje za jari ječmen. Cene, ozimni 155—160 din, jari 180—185 din fco nakl. postaja.

Oves: Slavonski 160—162.50 din.

Mast: 13.40—13.60 din za kg. Cene so malo porasle.

Krompir: Cene so nazadovale, ker je mnogo ponudb. Producenti odpravljajo blago, ker vedo, da če bodo pozneje izkupili tudi nekaj dinarjev več, da to ni stvarni zaslužek, ker je bilo medtem najmanjše za toliko kala in osušenja. Uvažuje se tudi že novi krompir, ki ga sedaj jedo le sladnosedeži. Zaloge so še velike in ker še ni čas za saditev, tudi ni povpraševanja po semenskem blagu.

Beli Oneida se plačuje 70—71 din, kresnik 74—75 din, rani rožnik 95—98 din, kasni 90—95 din za 100 kg fco vagon. Danes še ni nobene razlike v ceni med semenskim blagom in onim, ki se rabi za jelo. Edino semenski krompir, ki je bil priznan po Okosemu se plačuje nekaj dražje, kolikor ga pač prevzemajo samoupravne ustanove.

Živina: Od prejšnjega poročila se položaj ni mnogo spremenil. Nemčija je sicer podvojila kontingent za izvoz svinj, ne pa tudi za govedo, kar bi bilo za Slovenijo važno. Dne 4. marca je sklenjen sporazum z Italijo, ki obeta precejšen izvoz. Pogodbo je sklenil Zavod za izvoz živine, ki razdeljuje kontingente izvoznikom ter tudi določa cene, po katerih se bo živina plačala. Pogoji glede kakovosti so precej strogi in radi tega cene za marec ne omogočajo plačanja večjih cen živinorejcem, kot do sedaj. Živina se bo prevzemala na Reki od mešane komisije. Sicer naj bi se izvažalo tedensko 200—500 kom. živine, toda za marec je razdeljeno še prav malo kontingentov. Praksa bo šele pokazala, ali bo ta trg za kmeta rentabilen.

Februarja je bila sklenjena trg. pogodba s Francijo, ki pa nam ni prinesla možnosti izvoza žive živine razen ovc. Pač pa lahko izvozimo letno 4000 konj za klanje in večje količine soljenega svinjskega in ovčjega mesa. Za Slovenijo je interesanten le večji kontingent za les, pri katerem znaša preferencial 60 frankov na 1000 kg, 100 vagonov jabolk in 1000 hl vina.

Iz lesnega trga.

Izgledi na našem lesnem trgu so zelo nejasni in povsem ne obetajo v najbližnji bodočnosti niti povečanja povpraševanja, niti dviga cen — vsaj ne za pridelovalca kmeta. Pač pa se obeta povečani dovoz lesa iz Rusije v Italijo in iz Kanade na Angleško.

Največje važnosti za izvoz lesa iz Jugoslavije je pa dejstvo, da je Italija uved-

la monopol na uvoz lesa, ki stopi v veljavo s 1. julijem 1939. Ustanovila je 5 družb, ki bodo imele monopol, t. j. izključno pravico uvažati les v Italijo. Za les iz Jugoslavije bode poslovala družba s sedežem v Trstu. Kakor posega organiziranje proizvodnikov v koristi porabnikov, tako bode tudi ta monopolizacija neugodno vplivala na naš izvoz v Italijo. Prav posebno pa radi tega, ker nas je našla nepripravljene — neorganizirane. Porabniki so organizirani v močni, državni organizaciji, mi pa razcepljeni, neorganizirani, neenotni. Imamo razne odbore, udruženja, odseke itd., ki so pa do sedaj praktično jako malo pomenili, do proizvednika-kmeta ta malenkostni vpliv sploh ni prišel do izraza.

Na drugi strani pa raste svetovna poraba lesa. Celuloza, t. j. lesovina se vedno več rabi za papir, vojno industrijo itd. Potrošnja je tako velika, da iščejo posamezne države že nadomestila kot koruzno slamo itd. Uporablja se že celo bukovina za proizvodnjo celuloze. Veliko bodočnost ima zlasti bukovina za industrijo vezanih plošč, ki se vedno več uporabljajo pri vseh mizarjskih izdelkih. Železniške proge rabijo milijone in milijone bukovih pragov letno za nove prage in obnovo starih. Inozemstvo napravlja vedno nove poizkuse za tlakovanje cest s lesnimi odpadki. Vpeljuje se pogon avtomobilov s pogonom plina iz oglja in drv.

Ker pa narekuje v rednem trgovskem poslovanju ceno popraševanje, t. j. množina porabe, zato na noben način ne smemo hiteti s prodajo tistih malih količin lesa, s katerimi naš mali in srednji kmet še razpolaga. Lesni trg je nesiguren, nejasen; cene nas na noben način ne morejo zadovoljiti. Dejstvo je, da bomo dosegli pri rastoči porabi lesa in hitrem napredku mehanične in kemične predelave lesa še prav dobre cene. Les v gozdu naj bo za kmeta to, kar je cekin v skrinji. Stokrat si oglej drevo, s katerim si zrastle, predno se odločiš za posek! Če pa razmere zahtevajo, ga prodaj le v času, ko se les išče in plačuje ugodne cene.

V zadnjem času se je plačevalo hlode po postaja smrekove 180 do 220 din, bukovne 100 do 150 din, mecesnove do 300 dinarjev. Povpraševanje po bukovih drveh je radi mile zime zelo popustilo. V malo-prodaji se ponujajo drva že po nižjih cenah.

Kako bo s pšenico?

V finančnem odboru narodne skupščine je govoril o izgledih pri prodaji pšenice g. minister kmetijstva ter opozoril na težave, ki lahko nastanejo. Lani smo imeli rekordno žetev, ki je dala čez 300.000 vagonov zrnja, četudi je bila zasejana površina za 216.000 ha manjša kot leta 1936. Izvozni višek je znašal okoli 45.000 vagonov, do sedaj pa smo prodali le okoli

12.500 vagonov! Prilike na svetovnem trgu se razvijajo nepovoljno, ker je svetovni višek ogrožen in če bo letos zopet dobra žetev, se bodo težave pri vnovčevanju le še povečale.

Dosedanji sistem kontingentiranja in preferencialov se ne razvija povoljno za nas. Tudi so zmanjšani izgledi za vnovčevanje s preferencialom, ker Avstrija in sudetski kraji Čehoslovaške niso več samostojni kupci. Iskati moramo drugih možnosti izvoza...

Na drugi strani čitamo, da od 1. avg. 1939 kanadska vlada ne bo več garantirala minimalne cene za pšenico. To znači, da se bodo cene v najmočnejši produkcijski državi pšenice razvijale po zakonu ponudbe in povpraševanja, ter bodo cene padle, če bo ponudba večja.

Slične težave kot naša država ima tudi Romunija. Od izvoznega viška v letu 1938, ki je znašal 2.4 milijonov ton, je ostalo neprodanih 1.7 milijonov. Vlada je namreč zabranila prodajo pšenice v klirinške države, a Anglija je kupila le toliko, kolikor je bilo potrebno za odplačilo dolga.

Medtem ko je bila Čehoslovaška do septembra lanskega leta uvozna država za pšenico, ima sedaj po odstopu sudetskih pokrajin v Nemčiji preveč pšenice. Tako je že v januarju tega leta prodala Nemčiji 1072 vagonov pšenice in skoro isto toliko moke.

Narodni dohodek.

Objavljeni so podatki o narodnem dohodku v letu 1938, ki so znašali skupno 44.221 milij. dinarjev. Na kmetijske panoge proizvodnje je od tega odpadlo 22.053 milijonov din ali 49.9%, na gozdarstvo 14.228 milijonov ali 32.3%, na trgovino 4780 milijonov ali 10.8% in končno na promet in poštno službo 3101 milij. din ali 7%. Sicer je narodni dohodek v letu 1937. večji za 1876 milijonov din kot v letu 1936., oziroma za 6636 milijonov din kot v katastrofalnem letu 1935., vendar je še vedno za 255 milijonov din manjši kot v rekordnih letih 1925. in 1926.

Od leta 1925. do 1937. se je prebivalstvo povečalo za čez 2 milijona. Medtem ko je leta 1926. odpadlo na prebivalca din 5.354 dohodka letno, znaša ta v letu 1937. le 2.875 din. Za leto 1938. podatki še niso objavljeni.

Izvoz lalc je letos precej slabši kot lani. Izvažamo v Švico, Italijo, Anglijo in Čehoslovaško, medtem ko gre v Nemčijo prav malo blaga, ker cene, ki jih dovoljuje Nemčija po padcu tečaja marke ne zadovoljujejo. Tudi perutnine izvozimo vse manje. Sicer je to sezonska pojava zaradi pomanjkanja perutnine koncem zime, vendar pa je izvoz letos slabši, kot lani. Največ perutnine izvozimo žive v Nemčijo in Italijo, nekaj zaklane tudi v Čehoslovaško.

Društvene vesti.

Vabilo

k letnim občnim zborom podružnic Kmetijske družbe v Ljubljani, r. z. z o. z.

Spored:

1. Poročilo odbora, predlogi in volitev funkcionarjev v smislu pravilnika, zlasti §§ 2, 3, 6, 7, 8, 9 in 10.

2. Slučajnosti.

3. Predavanje in slično.

Dne 25. marca 1939:

Podružnice: Begunje, po prvi sv. maši v šoli; Stara Fužina, ob 14. uri pri načelniku; Stari trg pri Rakeku, ob pol 8. uri v občinski posvetovalnici; Koroška Bela, ob 8. uri v stari šoli; Trojane, ob 11. uri v cerkveni dvorani; Vojnik, ob 8. uri pri Št. Gotardu v pos. dvorani.

Dne 26. marca 1939:

Podružnice: Dobrava pri Kropi, po sv. maši v šoli; Bohinjska Bistrica, ob 11. uri v šoli; Smartno pri Litiji, ob 7. uri v šoli; Zg. Tuhinj, ob 11. uri pri načelniku; Čatež, ob 15. uri v šoli; Vel. Loka, ob 10. uri pri A. Bukovecu; Ormož, ob pol 9. uri v dvorani Kletarskega društva; Zidani most, ob 9. uri v gasilskem domu; Tomišelj, ob 10. uri v gasilskem domu; Križe, ob pol 8. uri v gostilni Benko; Rovte, ob 8. uri v šoli; Breznica, po jutranji sv. maši v šoli; Šenkovturn, po jutranji sv. maši v šoli; Polhovgradec, po prvi sv. maši v obč. pisarni.

Dne 2. aprila 1939:

Podružnice: Komenda, po prvi sv. maši v Mlekarski zadrugi; Vrhnika, ob pol 8. uri v gostilni Turšič; Škocijan pri Mokri, ob 8. uri pri G. Globevniku; Urec, po prvi sv. maši v šoli; St. Jurij ob Taboru, ob 8. uri v šoli; Cerklje, ob 3. uri pri načelniku; Senčur pri Kranju, ob 8. uri pri načelniku; Maribor, ob 10. uri v prostorih Kmet. družbe, Meljska cesta 12.

Dne 16. aprila 1939:

Podružnica: Mengeš, ob 15. uri pri Fr. Kralj, Vel. Mengeš št. 74.

Dne 23. aprila 1939:

Podružnice: Celje, ob 9. uri v deški ljudski šoli; St. Rupert pri Mokronogu, ob pol 15. uri pri Zupančiču v Rakovniku.

Knjižernost.

Dr. N. Zdanovsky: Mlekarstvo.

Upravitelj ban. planinskega posestva Mrzle Vodice g. Dr. Zdanovsky je izdal v samozaložbi knjigo „Mlekarstvo“. Dr. Zdanovsky nam je poznan že iz prejšnjega časa kot pisec podobne knjige. V novi knjigi pa nam je sedaj podal razširjeno in zboljšano snov prve izdaje. Pisatelj je posvetil posebno pozornost načinom izdelave naših domačih sirov, ki so razširjeni v kraških

predelih države. Na poljuden način nam prikaže molžo ovc in pripravo sirov iz ovčjega mleka. Knjigo krasijo večje število prav lepih originalnih fotografij, ki jih je avtor posnel pri proučevanju sirarstva po planinah.

Pisatelju, ki je prvi na obširnejši način obdelal sirarjenje z ovčjim mlekom po naših planinah, k njegovemu uspešnemu delu čestitamo in knjigo priporočamo. P.

Kako se je ustanavljal „Kmetovalec“.

(Razgovori Kmetijske družbe s podružnicami.)

Dr. S. Goljar.

Cesarsko-kraljeva Kmetijska družba Kranjske je bila na občnem zboru dne 15. novembra 1882 z večino glasov sklenila osnovati samostojen kmetijsko-gospodarski list. Dne 3. aprila 1883 je glavni odbor pod št. 286 naslovil na vse podružnice v slovenskem in nemškem jeziku pisano vprašanje glede razporeditve za tak list. V tem pisanju se navaja, da bi imeli po sklepu občnega zbora družabniki prejemati list „brez vsacega drugega plačila razven letnine 2 gold., a tudi njim, ki niso družabniki, moči je dobivati list po 2 gold.“.

Častite podružnice bi naj zaslišale vse ude svojih okrožij in odboru vsaj ko konca meseca majnika naznanile, če družabniki žele list in koliko jih je takih ter koliko bi bilo tudi nečlanov, ki bi jih dobili za naročnike. Zlasti naj bi podružnice poizvedele „ali se sploh želijo v interesu kmetijskih gospodarjev takšno glasilo in ali ni zadosti, da se kmetijsko-gospodarski članki in naznanila v „Novicah“ objavljajo, katere jih vzprejemljejo brezplačno uže 40 let“. Odbor pričakuje natančnega objektivnega odgovora na stavljena vprašanja tem prej, ker se bodo na njegovi podstavi snovale vse daljnje naredbe. Okrožnico je podpisal tedanji predsednik Karol baron Wurzbach.

Družba se je s tem odzvala nasvetom nekaterih posameznikov, podružnic in uradov, ki so priporočali ustanovitev lista. Potovalni učitelj Ernešt Kramer je v svojem poročilu na c. kr. kmetijsko ministrstvo na Dunaju za leto 1882. omenjal potrebo strokovnega lista in je v tem pravcu posredovalo ministrstvo pri c. kr. deželni vladi za Kranjsko, ta pa pri družbi (odlok ministrstva od 11. maja 1883, št. 737, dopis deželne vlade za Kranjsko od 4. jun. 1883, št. 4567). Dne 15. septembra 1883 ji je pod št. 406 družba sporočila, kaj je ukrenila za izdajo lista.

„Najponižneje podpisani glavni odbor si dovoli na prejšnjo noto od 4. junija 1883, št. 4567, visoki c. kr. deželni vladi vdano na znanje sporočiti, da se je obrnila

družba na podružnice, da je medtem tudi odbor večkrat na sejah to vprašanje pretresal in da se je v glavnem sporazumel, da list prične izhajati začetkom l. 1884., čeprav še niso vsa vprašanja dokončno razčiščena. Največje težave so s stroški, zastran primerne urednika in njegovega honorarja, ker družba iz svojih lastnih sredstev lista ne more vzdrževati in bi potrebovala najmanj 300 gld. državne podpore. Pri tej priliki se družba pritožuje zoper ravnanje učitelja Kramerja, ki da kljub kontraktu niti enkrat ne priobči predavanja v Novicah. Predsednik družbe lastno-ročno pristavlja, da bi bilo dobro, če bi se njegova predavanja s pomočjo tiska napravila dostopna za vse kmetovalce in javno kritiko.

Kako in kaj so odgovarjale podružnice? Nekatere so bile navdušene, druge so priporočale, nekaj jih je odklanjalo.

Podružnica Cerknica piše 4. junija 1883 v slovenskem jeziku s podpisom prvomestnika Janeza Porante in tajnika Karla Dermelja:

Udje zelo žele list, kateri bi obsegal čisto kmetijske zadeve, postave in pojasnila. Če to ni mogoče, naj Novice dobe ustrezno prilogo, naj ceno zmanjšajo za 2 gld. letno in bi se dobilo v okolici 50 naročnikov z udi vred.

Podružnica Senožeče piše 30. maja v slovenskem jeziku s podpisom predsednika Josipa Zelena:

Ukazelnemu kmetijskemu ljudstvu je predlog o listu prav iz srca vzet in bi naj najmanj enkrat v tednu izlazil. Novice ne morejo sedanjim kmečkim terjatvam več zadostovati, ker bi tedenski kmetijski list toliko tiskalne prostora zavzimal, kolikor ga Novice sedaj za vse svoje tiskalne stroke potrebujejo.

Podružnica Postojna piše 28. maja 1883 v nemškem jeziku (podpis Ofstetter), da se glasilo ne smatra ravno za potrebno, ker so prebivalci revni in Novice zadostujejo. Naj se literarni sanjači potrudijo na posamezne pošte, kjer bodo videli, kako malo „prenumerantov“ je za liste!

Podružnica Idrija piše 27. marca 1883 nemško (podpis Johan Leskovic) in prav suhoparno, da se je na „cirkular“ oglasilo 5 udov za, trije proti, 7 se jih ni izjavilo, en sam nečlan, čitalnica Sairach — Žiri — bi se naročila.

Podružnica Vipava je v obširnem pisanju od 23. maja 1883 zavrnila okrožnico, češ da se po nepotrebnem sprašuje, ker je to že občni zbor sklenil in imajo taka glasila družbe povsod drugod. Podružnica zahteva list, ker sicer itak nima od družbe ničesar. Grajane so Novice, češ da so postale zanič, odkar je dr. Bleiweis umrl in da so tudi predrage (4.60 fl) in je potovalni učitelj Kramer moral kmalu opustiti dodeljeno mu urejevanje. Naznanila, ki jih izdaja družba po občnem zboru tudi niso zanič. Vipavska podružnica da je bila med

prvimi predlagateljicami. Podpisan je Dolenc, na robu pisma, kjer govori o zaslugah dr. Bleiweisa, pa stoji pripomba s svinčnikom: na občnem zboru družbe je trdil, da ni ničesar storil.

Podružnica Krško javlja 5. junija 1883 nemško s podpisom Edvarda Pollaka, da so člani soglasno za list in celo pripravljeno polovico naprej plačati, nečlani ga bodo pa naročili, ko ga bodo videli.

Za podružnico Št. Vid pri Zatični poroča župnijski oskrbnik Janez Podboj dne 30. maja 1883 slovensko, da se je večina udov izrekla, naj bi Novice tudi naprej prinašale družbina naznanila, ker to že zahteva pieteta do buditelja slovenskega naroda dr. Bleiweisa. Kmetje žele mesto suhoparnih „Naznanil“ list, ki pa ga zaradi davkov in drugih stroškov ni mogoče držati. Če bo poseben list, naj bo popularno pisan in brez puhlih fraz.

Franz Cerar javlja za podružnico Brdo ob Podpeči 18. avgusta 1883 nemško, da so vsi člani za list, Novice niso zadostne.

Za podružnico Radeče pri Zidanem mostu piše predsednik dr. vitez pl. Gutmannsthal, da so člani soglasno za list, zlasti mali kmetje. List naj izhaja enkrat mesečno in naj bo samo strokoven, posebno naj prinaša tržne cene. Novice so predrage, prinašajo tudi druge reči, Naznanila pa vsebujejo le razprave odbora in ni interesa zanje.

Vrhnika — slovenski dopis od 31. maja 1883, podpis Franca Kotnika — je soglasno za list, nekateri groze z izstopom, če ga ne bo, letnino bodo pa raje plačevali, če bo, ker jo je težko praznih rok pobirati.

Bohinj — slovenski dopis od 30. maja 1883, podpis Mesar — je za list, posebno odločno pa Janez Mencinger iz Bistrice in Anton Odar iz Stare Fužine, ki sta pripravljena celo več plačati kot letnino. Ostali kmetje pa takole razpravljajo: če ne bo več stal kot znese letnina, ga bomo radi prejemali.

Za Semič piše slovensko 26. maja 1883 Anton Aleš, da je „metliška podružnica mislila, da stori svojo dolžnost, ako nasvetuje poseben gospodarski list“. Velika večina je za, nekaj udov se ne izjavi. „Naznanila“ večji del ne odpro, dasi bi veliko zanimivega in koristnega notri našli. Novice prihajajo redko in so gospodarski članki preveč razkosani.

Kočevje poroča 6. julija 1883 po Ernestu Fabru nemško, da je bolje, če se kmetijske stvari priobčujejo še naprej v Novicah, ker je malo izgledov, da bi kmetje brali še poseben kmetijski list, ko raje gledajo druge. Redki člani so soglasni s tem.

Boštanj pravi 27. maja 1883 (slovensko), da „naši gospodarji radi čitajo, če se kaj zastonj dobi, ali ako je seči v žep po 2 gld., se že dobi izgovor, da se prebije brez takega berila. Predavanja potnega učitelja

naj se zbirajo in pošljejo ljudem." Podpisane je Anton Planinc.

V Trebnjem pozdravljajo člani tak list — dopis od 8. junija 1883, nemški, podpis Treo. —

Rudolfovo (Novo mesto) pravi v slovenskem dopisu od 19. maja 1883 (dr. Poznič), da so vsi proti, ker se bo obremenjal proračun. Novice so pa že dosti razširjene. Denar naj se porabi za nakup knjig, orodja, strojev.

Ribnica piše 21. junija 1883 nemško, da poseben list ni poželjen, ker Novice prinašajo take članke. Podpisan je Martin Skubic.

Za Jesenice poroča nemško 18. junija 1883 Alois Schrey in pravi, da je objektivno list zelo potreben, ker je kmetijstvo zastalo, mnogi godrnjajo, ko se pobira članarina, a se od družbe ničesar nima. Novice so sicer zaslužne toda predrage in jih ne more vsak imeti. „Naznanila“ da nič ne prinesejo.

Podružnica Kranj piše 7. junija 1883 po M. Pircu: za Naznanila nihče ne mara, izdaja naj se list kakor „Ökonom“ ali „Landwirth“, da bo za revniga in bogatiga, brez ozira na strankarske interese. Tiska naj se na sivkastem papirju, izhaja dvakrat mesečno, potem enkrat tedensko, in naj zlasti obdelava sadjarstvo in čebelarstvo.

I. Oblak naznanja 26. maja 1883 za podružnico Kamnik, da za novi ali posebni list ni nikakšne vneme, naj Novice naprej objavljajo te stvari, ki jih imajo ljudje ra-

di, ker prinašajo tudi druge dogodke iz domače in pa tujih dežel.

Po navedbi gospoda Andreja Brusa, člana glavnega odbora in zapisnikarja na seji tega dne 12. avgusta 1883, je odgovorilo na vprašanje 21 podružnic, pa 5 kljub ponovnim zahtevam ni dalo glasu od sebe. Med temi je podružnica Radovljica, pri kateri je na kuverti, v kateri je bila okrožnica od 30. aprila 1883, zaznamek, da je bilo ponovno priporočeno poslano, a dopisa ni hotela sprejeti.

Anketa pri podružnicah že sama na sebi kaže, da je Kmetijska družba pomišljala izdajati novo glasilo, pač vsled glavne zapreke: pomanjkanja sredstev in nič kaj gotovih obljub glede podpore s strani vlade, ki je to izdajanje želela. Odtod tudi vabljivo sklicevanje na Novice, ki že 40 let brezplačno služijo kmetijstvu s prinašanjem ustreznih člankov in novic in zato vprašanje: če podružnice ne smatrajo morebiti Novice kar za zadostne. To je deloma čudno. Metličani opozarjajo namreč, da imajo mnogi člani naročen goriški „Gospodarski list“, ki izhaja enkrat na mesec in ga družabniki dobe zastoj, nedružabniki pa za 1.20 fl in ki ga ne morejo prehladiti, kako dober je.

Leto 1884 je prineslo končno „Kmetovalca“.

„Naznanila“ in „Kmetovalec“ ter njegov razvoj bosta predmet nadaljnjih odlomkov iz zgodovine Kmetijske družbe.

Nagradno žrebanje „Kmetovalca“.

V soboto 4. marca je bilo žrebanje v navzočnosti številnih naročnikov Kmetovalca. Zrebal sta dva izmed navzočih. Sreča je takole odločila:

1. nagrada mlatilnica: Mešič Ivan, Vransko.
2. nagrada plug: Četinar Andrej, Dobriša vas 11.
3. nagrada reporeznica: Starc Franc, Leskovec pri Krškem.
4. nagrada ospalnica: Švigelj Franc, Ljubljana.
5. nagrada škropilnica: Flick: Tršan Anton, Jesenice.
6. nagrada gnojilnica: sesalka: Juhant Peter, Zeje 4.
7. 8. nagrada 2 obračalni glavi: Žužek Anton, Gor. Retje 1; Gramc Matija, Globočica 7.
9. nagrada škropilnica: Flora: Košir Franc, Kamnik 52, p. Preserje.
10. nagrada ročni okopalec: Golč Franjo, Vrenška gora 25.
11. nagrada brzkopalec: Šilc Jakob, Vrhnik 24.
- 12.—21. nagrada 10 saks. aparatov: Sinkovic Ivan, Ambrus 12; Sekoranja Ivan, Sp. Sušica 9; Kunej Jože, Trbovlje; Solar Rudolf, Kovte 1, p. Dobrava pri Kropi; Meliva Anton, St. Konjice; Sešek Ivan, Vižmarje 26; Sušnik Valentin, Savina 2, Ljubno; Rovtar Anton, Motnik; Kokalj Tonči, Beograd, Šikovec Jazek, Selo 9, Zagorje.
- 22.—31. trokarij za teleta: Jurkaš Vinko, Selo 16, Dobova; Požar Franc, Dravilje 66; Dular Franc, Valia vas; Rebersak Franc, Skorno 14, Smartno ob Paki; Cigale Matevž, Gor. Logatec 8; dr. Ostrič Ferdinand, Kapela 47; Zagar Frančiška, Kot, Smartno pri Litiji; Felicijan Jože, Stropnik, Vransko; Benedičič Rudi, Pševro, Stražišče; Drnovšek Jože, Kosovec 58, Zagorje.
- 32.—40. kopačice: Rak Alojz, Nova gora 21, Krško; Hudina Franc, Zakaj 21, Sv. Peter pod Sv. gorami; Perko Andrej, Zg. Šiška; Zupančič Jože, St. Vid pri Stični; Karba Janko, Krapje; Laknar Ivan, Špeharje; Omladič Anton, Gor. Gorče, Braslovče; Zablek Ivan, Zapuže 9; Ozvald Ferdo, Ruše.
41. nagrada: francoski ključ: Lorgier Stefan, Senovica 13, Šmarje pri Jelšah.

42.—56. trtna škarije: Kostanjevec Ivan, Gačnik, Jarenina; Kok Ivan, Nova cerkev; Farčnik Jakob, Prekopa; Borštnik Ivan, Otave; Petkovšek Pavel, Vrhnik; Petrič Janez, Rateče 60; Krašovic Jurij, Zalec; Zaren Albin, Nemška vas 4; Kumšec Marija, Vrbljene 17; Jurčič Josip, Lipe 15; Murko Franc, Sv. Lenart v Slov. gor.; Eržen Luka, Rudno 2; Voršič Franc, Bratonečje; Čeh Ivan, Mala Nedelja; Silbar Ivan, Misače, Podnart.

57.—111. drevesne ščetke: Šepetave Andrej, Zupelce 14; Jerman Franc, Gomelje 1, Škocjan pri Mokronogu; Ocvirk Matevž, Sv. Jurij ob Taboru; Selšek Peter, Dolško; Ropret Jakob, Senčur 35; Breznik Ulrik, Marija Snežna; Burger Lovro, Zeje 8; Učakar Jožef, Vransko; Dobnik Anton, Letuš; Parin Oto, Novi Klošter; Kopač Franc, Poljane 1; Učakar Feliks, Kotredež; Petelin Jožef, Brezovo 17; Goropvešek Karel, Prekopa 33; Miklavž Jože, Podmolnik 15; Gams Anton, Sitar trg; Znidar Janez, Nomen 21; Svetek Anton, Sostro; Ban Mihael, Dol. Maharovec 72; Štrukelj Franc, Koseze; Klenovšek Ivan, Zabukovje; Podgoršek Ivan, Rečica 17; Kustrin Martin, Ponikve 1; Prezelj Jože, Lepenje 31; Gorican Franc, Višnja vas 12; Jerac Danica, Zabnica; Kalan Jakob, Jama 29; Potočnik Ivan, Dobrava; Drole Blaž, Zg. Tuhihi; Čebul Anton, Vodice 22; Čaf Alojz, Sv. Tomaž; Strazišar Franc, Kozičje; Kalin Jože, St. Jernej; Glasenčnik Miha, Razbor 65; Zupan Polde, Senik 7; Markič Janko, Zgana vas 3; Podkrajšek Anton, Pletovarje 8; Drča Jakob, Gomilsko; Ivšič Ivan, Krška vas 21; Zaletež Matevž, Loke 59; Petrič Alojz, Lipšeni 39; Sterinar Martin, Trata 3; Jeraj Janez, Dobruše 5; Smolak Mihael, Sv. Danijel; Stopar Vinko, Tolsti vrh; Cuznar Jakob, Rateče; Strekelj Josip, Ljubljana; Pezovnik Mihael, Libeliška gora; Verbič Josip, Vrhnik; Gregor Albin, Podtabor; Erdelyi András, Paconci; Udir Jože, Sp. Besnica 14; Zupančič Rudolf, Dolško.

112.—315. nagrada, 10 kg Tomaževce žlindre: Jamnik Martin, Zagorje ob Savi; Pirh Alojzij, Britof; Sebenik Alojzij, Gornji grad; Mertelj Janez, Srednji vrh 4; Skvarča Ivan, Znojle 12; Sterle Alojzij, Korariče 16; Henigman Alojzij, Vavčnja vas 20; Lužar Jernej, Zele 17; Maček Jože, Brod 20; Vrhovc Anton, Dragomer 5; Kraljič Ivan, Brest 26; Grah Martin, Gomilsko 22; Sandžer Miroslav, Mali vrh; Škof

Josip, Drenovec; Špehar Franc, Gorica 6; Samec Zvonko, Celje; Križaj Franc, Godešič; Triplot Ivan, Moste 20; Kramar Franc, Iška vas; Sem Anton, Ljubno 12; Tajs Jožef, Senovica 31; Koderman Pavel, Ježa 11; Križanc M., Gor. Radgona; Török Jožef, Gorica 66; Kovač Jakob, Preserje; Graiser Franc, Klanc 41; Ušen Valentin, Sv. Peter v Sav. dol.; Pecurik, Podkraj, Velenje; Jurinec Matija, Berhovec; Molik Alojzij, Gor. Logatec; Komorski Peter, Turn; Breitenlehner Ivan, Limbuš; Šrubar Ivan, Zagorje; Krašovec Ivan, Zaga 2; Bogataj Jože, Opale 9; Trčon Bogomil, Celina; Krulc Jože, Rakovec 2; Drobčič Andrej, Sv. Jošt 13; Ofentavšek Jože, Sv. Tomaž 3; Pečar Jože, Kranjska gora 20; Soba Alojz, Zdolet; Konda Ivan, Gradnik 14; Stampar Franc, Središče 5; Drolka Nikolaj, Dob 78; Zidaru Martin, Smartno ob Dreti; Pogačnik Janez, Breznica, Rucigaj Ivan, Trška; Nandič Anton, Stara vas; Ropret Anton, Bohinjska Bela 28; Ofentavšek Ignac, Vojnik; Pišler Jožef, Belc 7; Bizjak Ivan, Zehovc 18; Esik Martin, Podbrežje; Ašenberg Matija, Dol pri Hrastniku; Cekson Franc, Dane 33; Jurček Jakob, Raka 38; Novak Anton, Blato; Klemenčič Franc, Novo mesto; Baskovič Jože, Gor. Skopje; Miklavžina Jernej, Skale; Bahar Franc, Zg. Šiška 9; Rode Anton, Stara Vrhnik; Dimnik Mihael, Jarše 6; Valentinčič Franc, Brod 8; Jošt Ivan, Lipovec 5; Antolič Ivan, Ljutomer; Suhadolnik Ivan, Borovnica 37; Mervec Janez, Vodice 73; Kumer Martin, Slatine 11; Kvas Janez, Zalog 16; Starc Franc, Nomen 22; Žitko Andrej, Prevala 7; Sinkovic Jakob, Kozje 7; Malasek Franjo, Novo mesto; Dragoš P., Griblje 12; Modic Andrej, Rakek 144; Stiglic Ferdo, Radmirje 24; Justin Janez, Prevoje 42; Mesojevec Ivan, Cerknica; Rostohar Jožef, Gor. Pijavsko; Uratnik Ivan, Podlog; Drnovšek Ivan, Zagorje 7; Vodnik Franc, Zaboršt 15; Kavšek Anton, Dob; Martinčič Jože, Dol, Jezero 25; Dr. Serbec Jože, Murska Sobota; Lesjak Jože, Križ 7; Vovk Janez, Suha gora; Špehar Karel, Špeharje-Breg 24; Kačič Frančiška, Ljubljana; Markovič Anton, Primštal; Modranič Matija, Daljne njeve 3; Fajfar Anton, Duričova; Vračko Franc, Sv. Jurij ob Pesnici; Bon Jože, Raka, Črnaigol Julijan, Vojnik; Rusnik Matija, Kogačice; Fajfar Jože, Dol, vas; Zabkar Anton, Črna 17; Repinc Janez, Brod 17; Hrastelj Franc, Steriša 10; Leskovar Avgust, Zlogana gora 15; Belšak Franjo, Borislavci; Drašler Ivan, Gorica; Rottner Ivan, Sp. Radvanje 36; Vidmar Konrad, Grilev hrib; Borštner Ljilce, Zavine 1; Stenbal Mihael, Visoko 8; Zihler Andrej, Planina 2; Zore Marija, Črni potok 5; Brinovšek Joža, Lepa njava 39; Zupanec Franc, Koprivnik 15; Tormič Filip, Sp. Kašelj; Vavken Marija, Hotederska 45; Zalekar Lovro, Gorjše; Jurkovič Franc, Staretinci; Grošelj Alojz, Dobje; Slapšak Josip, Boštanj; Korošec Janez, Koprivnik 27; Juvancič Josip, Sirmca; Mlakar Matevž, Lož 69; Prešeren Neža, Lesce; Logar Marija, Hotederska; Hrovat Tomaž, Tabor 22; Zupan Jakob, Nomen 28; Križanc Amalija, Zagorje; Košir Andrej, Podkoren; Nose Jože, Struge; Jezernik Alojz, Kotredež; Debevc Jakob, Vrhnik; Smole Andrej, Koroška Bela 40; Trupej Franc, Senovica; Škof Andrej, Gorice; Flajs Franc, Gorenja vas 5; Lenarčič Stanko, Nova vas; Strumbelj Franc, Semič; Korošec Ivan, Česnjica, Medved Jakob, Lehen na Pohorju; Kuri Janez, Rateče; Francelj Jože, Zaplavo 12; Fiser Martin, Smarten pri Slov. Gradcu; Robek Miha, Črešnjevec 2; Tomelj Jože, Šmarca 14; Simončič Vinko, Kompolje 11; Gašperin Jože, Stara Fužina; Šifer Peter, Zabnica; Štribar Franc, Raka; Zakelj Josip, Sv. Jošt 24; Leskovar Janez, Kolačno 1; Kočevar Minka, Središče ob Dravi; Pintarič Franc, Raka; Gostiša Franc, Bevke; Jereb Jože, Lom; Nagode Jakob, Gorenja vas 24; Pogorelec Viktor, Dol, vas 34; Cizl Anton, Dragotinč; Hohenc Franc, Oplotnica; Segula Anton, Studenice 2; ing. Polak Karol, Tržič; Schumacher Cecilija, Vresnik 13; Klišnik Franc, Sv. Ana; Virant Ivan, Zalec; Gregorevčič Franc, Mali vrh 18; Stros Anton, Stara Fužina; Pogačnik Franc, Otoče; Bobnar Tomaž, Stroča vas; Ravnik Janko, Lepence; Udrli Mihael, Sp. Grasošlje 13; Hrastelj Ivan, Selo 4; Vrančič Miha, Prekopa 8; Kosmač Vinko, Ježica 23; Zagar Franc, Sv. Marko; Jenko Jože, Mavčice; Vresovnik Alojz, Konjice; Senk Alojzij, Primskovo 17; Koman Albin, Vižmarje; Vezenšek Karel, Konjice; Grušovnik Franc, Bač 26; Jan Alojzij, Višelnica 11; Santl Jože, Zitečka vas; Černič Franc, Podule; Ogorelec Josip, Sela 96; Gorenc Ivan, Hraštovo 4; Kramar Pavel, Gorče 14; Baloh Alojzij, Črni vrh; Pretnar Frančiška, Zirovnica 29; Stefanec Mihael, Stolski vrh 9; Zupan Franc, Kotredež; Fanendel Franc, Jurski vrh 19; Marinko Ignac, Brezovica 30; Rakuša Martin, Obrež; Javšek Filip, M. Braslovče; Jordan Karol, Raka; Sebat Josip, Studenice 10; Sušteršič Peter, Seničica 1; Urhar Franc, Vižmarje; Čunta Jernej, Hotederska 33; Blažič Ivan, Jarča dolina; Hutter Franc, Zg. sv. Kungota; Stare Franc, Nomen; Piki Alojz, Nova cerkev; Hacc Anton, Podcirkev 17; Bizjak Alojz, Buče; Gale Ludvik, Javor 21.

Po 2 brezplačna drevesca dobe člani Kmetijske družbe, ki so obenem naročniki „Kmetovalca“, v srezih, ki so bili izžrebani. Drevesca bomo poslali: na skladišče Celje za podružnice Celje, Teharje, Vojnik, Nova cerkev, Petrovče, Zg. Ponikva; na podružnico Zalec še za podružnice Gomilsko, Prekopa in Sv. Jurij ob Taboru; na podr. St. Jurij ob i. ž. še za podružnice Dramlje, Slivnica, Plištna in Ponikva; na podr. Sv. Peter v Sav. dolini še za podr. St. Pavel

in Vransko; na podr. Braslovče še za podr. Letuš; na podr. Mestinje še za podr. Kozje, Buče, Sv. Peter p. Sv. Gorani, Podčetrtek; na podr. Rogatec še za Sv. Križ; na p. M. Sobota še za Beltince; na p. D. Lendava še za Benico; na skladišče Maribor za podr. Maribor, Hoče, Razvanje, Jarenina, Limbuš-Ruše; na podr. Slov. Bistrica še za Sv. Lovrenc n. P.; na Poljčane še za p. Laporje, Studenci in Zg. Poljskava; na p. Sl. Gradec še za Misljinje; na podr. Krško še za Sv. Duh, Leskovec, Raka, Kostanjevica, Sv. Križ pri Kost.; na podr. Krška vas še Skopiče; na skladišče Novo mesto p. St. Jernej in Smarjeta; na podr. Mo-

kronog še St. Janž; na podr. Črnomelj še Adlešiči, Otovec, Tribuče, Stari trg, Sinji Vrh; na podr. Metlika še Gradac; na podr. G. Logatec še za Dol. Logatec, Rovte, Žiri; na podr. Planina pri Rakeku še za Hotedršico in Urec; na podr. Cerknica še za Grahovo, Begunje, Otavc, Lož, Stari trg in Bloke; neposredno dobe drevesca podr. Smarje pri Jelšah, Šostanj, Velenje in Semič. Drevesca bodo poslana čim prej in podružnice bodo obveščene, komu jih naj razdele, Prevozne stroške plačajo prejemniki.

Nagrade v blagu bomo stavili podružnicam na razpolago v najbližnjem skladišču, kjer jih naj ob

priliki prevzamejo. Podružnice bodo o tem še pisмено obveščene.

Razumljivo je, da četudi smo razdelili 315 nagrad v blagu in okoli 2000 drevesc, vse naročnike nismo mogli zadovoljiti, ker je nagrade dobilo le 25% vseh naročnikov. Vendar pa je nepobitna resnica, da v takšnem razmerju noben dnevni ali strokovni list ni skrbel za svoje naročnike. Prav radi bi bili ustregli raznim starim naročnikom, toda žreb je žreb, pa se nanj ne more vplivati. Zato naj nikdo ne zameri „Kmetovalcu“, če mu sreča tokrat ni bila naklonjena in naj ostane tudi v bodoče zvest naročnik.

Čilski soliter

je po celem svetu priznано najboljšo dušično gnojilo. Z uporabo tega gnojila se zamore znatno povečati pridelek vseh setev, ker je to gnojilo prikladno za vse zemlje in rastline.

Ozimne setve, ki so redke in slabo prezimile, popravljamo s 50 kg čilskega solitra na 1 kat. j.

Koruzi gnojimo s 60 do 80 kg na kat. j. in trosimo gnoj med vrste, kakor hitro so rastline izkahlile. Ravno tako postopamo pri **krompirju**, katerega gnojimo s 50 do 70 kg na 1 kat. j.

Pri hmelju raztrosimo 20 do 30 gramov čilskega solitra okoli trsa, kakor hitro je odgnal. V drugi polovici maja pa raztrosimo drugi obrok 20 gramov.

Vrtni zelenjavi gnojimo z 3 do 4 kg solitra na 100 m² in razdelimo to količino na 2 obroka. Lahko pa se soliter raztopi tudi v vodi in se s to razstopino zaliva enkrat na teden. Na kanto vode (10 do 12 litrov) se raztopi ena pest solitra. Pazi pa se naj, da se zaliva okoli rastline in ne na stebelca ali na listje.

Vinski trti se daje spomladi 5 dkg po trsu.

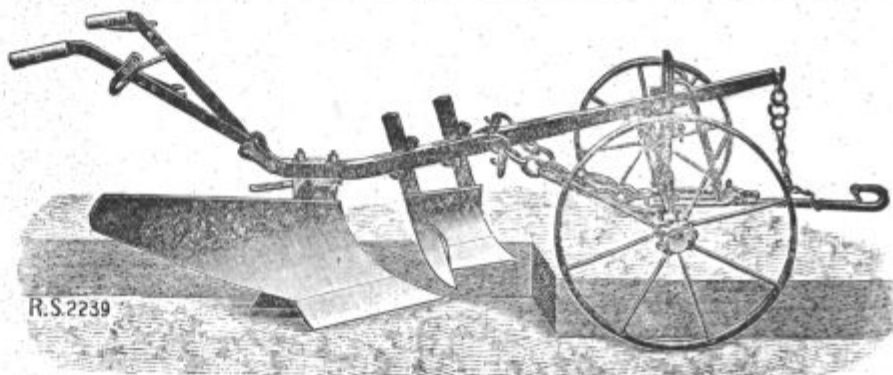
Pri sadnem drevju se v območju krošnje raztrosi 200 do 500 gr. čilskega solitra.

Cvetice pa zalivamo z raztopino 2 grama na 1 liter vode.

Čilski soliter je najcenejše gnojilo, ker ga rabimo najmanj na površino, deluje takoj in poveča donos, ter je radi tega najrentabilnejši umetni gnoj.

Čilski soliter se prodaja v skladiščih Kmetijske družbe r. z. z o. z. v Ljubljani, Mariboru, Celju, Konjicah, Novem mestu in Brežicah.

**SACK-ovi
plugi
so najboljši!**

R.S.2239

V zalogi pri Kmetijski družbi in njenih skladiščih.

Oglasi v „Kmetovalcu“ imajo uspeh!

Inserati se računajo po naslednjih cenah:

$\frac{1}{16}$ strani = Din 50 + Din 3—ogl. takse
 $\frac{1}{8}$ " = " 100 + " 7-50 " "
 $\frac{1}{4}$ " = " 150 + " 7-50 " "

$\frac{1}{8}$ strani = Din 200 + Din 15—ogl. takse
 $\frac{1}{4}$ " = " 400 + " 30— " "
 $\frac{1}{2}$ " = " 800 + " 30— " "

1 cela stran = Din 1600— + Din 60—
 ogl. takse
 (26 × 20 cm = 520 cm).

Priloge listu se računajo za vsakih 1000 komadov 100 Din.

Mala naznanila.

Le proti predplačilu, vsaka beseda 50 par, najmanj 10 Din in 3 Din ogl. taksa.

Upravništvo ne prevzame posredovanja.

Vsakega 12. v mesecu se zaključijo sprejemanje oglasov za prihodnjo številko.

Slamorenzico

za strojni pogon, skoro novo, v prav dobrem stanju ima naprodaj: Bergman Josip, Ljubljana, Poljanska cesta 88. 22

Cepljene trte

kakor tudi korenjake in prtična sadna drevesca, dobavlja prvovrstno po nizki ceni Drevesnica-Trsnica, Ivan Gradišnik, Smarjeta, pošta Celje. 12

Semenski krompir

Onelda — Jubel — Wohltmann

Priznan po osrednji komisiji za semenogojstvo, dobavlja Kmetijska gospodarska zadruga v St. Vidu pri Stični. 11

Valilna jajca

od rumenih Orpington kokoši od izvrstnega iz Anglije importiranega rodovnika ima za oddati: Oskrbništvo graščine Novi klošter, pošta: Sv. Peter v Sav. dolini pri Celju. 21

Perutninarji pozor!

Valilni apat, znamke „Tegma“ za 300 jajc, dobro ohranjen, ima ugodno naprodaj: Kosmatin pri Kmetijskih družbi v Ljubljani, Novi trg 3. 7

Plemenske bike in telice

Montafonske in Simentalske pasme, kakor tudi plemenske svinje Yorkshirske in nemške plemenite pasme z najboljšim poreklom, ima vedno naprodaj Uprava posestva Julio Meini, Apače pri Radgoni. 5

Praktikanta

sprejme vinogradniško posestvo začasno za stanovanje in hrano, v primeru uporabnosti pozneje za plačo. Ponudbe na Sadjarsko podružnico na Cvenu pri Ljutomeru. 24

Dober Sackov plug in domačo semensko deteljo

(Črno) 40 kg ima naprodaj: Anton Černe, Ljubljana VII (Zgor. Siška), Za vasjo št. 6. 23

Brinje in fige za žganjekuho

dobite najceneje pri trdkri Ivan Jelačin, Ljubljana, Emonska c. 8. 83

Razstreljivo za kamnolome

kamniktit, vžigalne vrvice, kapice, smodnik, lovske potrebščine dobite v konces. trgovini L. Fürsager, Radovljica. 9

Razglas

Dne 25. marca ob 1/28. uri se vrši občni zbor Kmetijske hranilnice in posojilnice r. z. z n. z. v St. Janžu na Dolenjskem v prostorih načelnika Ig. Malca. — Dnevni red: 1.) Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2.) Poročilo načelnika in nadzorstva. 3.) Čitanje revizijskega poročila. 4.) Odobritev računskega zaključka za leto 1938. 5.) Volitev načelnika. 6.) Volitev nadzorstva. 17

Cepljene trte

laški rizling, muškadni silvanec in žlahtnino ima naprodaj: Trsnica Mihael Kovačič, Sv. Peter pri Mariboru. 16

Semenski krompir

„Ackersegen“ in „kifelčar“ ter lečo, prodaja najceneje: Val. Janhar, Zeje pri Medvodah, pošta: Smlednik. 14

Predica skrbno predi, prav lepo nit naredi

in jo daš v tkanje tkalnici „Krosna“ v Ljubljani — Zrinskihova cesta 6. Tam dobiš poceni domače platno. 2

Cepljene trte

V veliki množini različnih vrst na običajnih podlagah, krasno razvitih, nudi I. Trsničarska zadruga v Sloveniji, pošta Juršinci pri Ptuj. — Pišite po cenik! 7

Seme in sadike

vsakovrstnega drevja (tudi divjake in material za žive meje) dobite pri firmi „Suma“, Zagreb, Boškovičeva 33. Zahtevajte cenike. 70

Ernst Osiander, Guštanj

priporoča za spomladansko setev: pšenico, ječmen, oves, več vrst krompirja (pridelek na ha 234 do 260 q), potem Topinambur in Soja-fizol. Vsako semensko blago je prvovrstne kakovosti, dobro rastoče in zajamčen pridelek. 18

Topinambur (Helianthus tuberosus)

semenski, prodaja Ferdinand Trenz, Leskovec pri Krškem. Glej tozadnevne članke v današnji in februarški številki „Kmetovalca“. 19

Občni zbor

Posojilnice in hranilnice, reg. zadruga z neomejeno zavezo v Moravčah, bo v nedeljo dne 26. marca 1939 ob treh popoldne v dvorani Zadrugnega doma, Moravče 2: 1. Poročilo načelnika, 2. Poročilo nadzorstva, 3. Račun 1938, 4. Sprememba pravil, 5. Slučajnosti, Načelnstvo. 20

Trtne ključce

okoli 32.000 komadov, prima, ima naprodaj: Skladišče Kmetijske družbe v Novem mestu. 15

Ure foto-aparati harmonike
 Rolesa torbice kovčke nahrbtnike porcelan
 steklo

V NAJNOVEJŠIH VZORCIH
 V NAJVEČJI IZBIRI
 V NAJBOLJŠI KAKOVOSTI
 IN PO NAJNIŽJIH CENAH

Največja domača trgovska hiša v Jugoslaviji!

STALNO

Stenmecki
 CELJE 30

CENIK ZASTONJ

Nova nahrbtna trtna in drevesna škropilnica

„JUBILA 2“
 MODEL 1934

z lijakastim gornjim delom
 in prevozna škropilnica na visoki pritisk

„VINDEK“

medeninast kotel ca 75 l, 15—20 atmos. pritiska, za regulirati do 10 m višine so najbolj zmožne škropilnice na svetu

V zalogi pri: Kmetijski družbi v Ljubljani in njenih skladiščih

Zahtevajte pri Vašem trgovcu „Naš čaj“! Mešanica domačih čajnih rastlin!

Najboljši nadomestek za inozemske čaje!

Po odobrenju Ministrstva socijalne politike in narodnega zdravja
v Beogradu z dne 11. maja 1935 l. S. br. 14.004

Na prodaj pri:

Kmetijski družbi r. z. z o. z.
v Ljubljani

Sadonosnike in vinograde boste varovali bolezni in škodljivcev, ako uporabljate priznana škropila:

NOSPRASIT, ki vsebuje bakra in arzenika in zatira istočasno glivične bolezni (škrlup, gnilobo) ter živalske zajedalce, ki objedajo zelene dele trte in drevja.

ARESIN, apneni arzeniat, kot dodatek bordoški, kalifornijski ali solbarjevi brozgi proti grizočim zajedalcem.

SOLBAR, barijev polisulfid proti kodri na breskvi in vinski trti, proti plesni in gnilobi obče.

AFIDON, oljasto-nikotinsko sredstvo proti listnim ušicam, krvavi uši in kaparjem.

NIKOPREN, nikotinski preparat proti listnim ušicam in golim gosenicam (seneni in kisli črviček na vinski trti).

Arbocol - lepilo proti mravljam itd.

ZELIO - pasta za zatiranje voluharja.

Vsa ta in druga sredstva se dobe pri Kmetijski
družbi in vseh njenih skladiščih.

Obširna navodila daje:

„JUGEFA“ k. d.
oddelek za zaščito rastlin, Zagreb

Najuspešnejše sredstvo za rejo
domače živine je brezdvomno

MASTIN

ki pospešuje rast, odebelitev in omastitev domače,
posebno klavne živine. — Jasen dokaz neprecenljive
vrednosti „MASTINA“ so brezštevila zahvalna pisma

Cena: 5 škat. 46 Din, 10 škat. 80 Din

Lekarna TRNKO CZY

LJUBLJANA, Mestni trg 4 (Zraven Rotovža)

**Laneno olje, firnež, barve,
lake, kit, lan, tropine**

ter vse v to stroko spadajoče blago prvovrstne
kakovosti po solidnih cenah in točni postrežbi,
najugodnejše kupite pri domačem podjetju

MEDIĆ ZANKL

tovarna olja, lakov in barv

družba z o. z., lastnik FRANJO MEDIĆ

Centrala v Ljubljani, podružnice v Mariboru in Novem
Sadu. — Tovarne v Ljubljani, Medvodah in Domžalah

Važno za osnovne in kmetijske šole!

Kmetijska družba v Ljubljani je založila 6 stenskih slik od trav, detelj in raznih krmskih rastlin v velikosti 70x50 cm s primernim obešalom in okvirjem. Slike so umetniško izdelane po naravi v barvah in služijo kot izborna učilo za spoznavanje naših glavnih krmskih rastlin.

K vsaki seriji se doda po ena knjižica s kratkim opisom vsake rastline. Vseh šest slik s knjižico in poštino vred stane Din 100.-.

Priporočamo takojšnjo nabavo tega učila, dokler je še v zalogi, ker bo vsakemu učitelju služilo kot dober pripomoček pri pouku.

J. Blasnik nasl.

Univerzitetna tiskarna

LITOGRAFIJA, OFFSETTISK, KARTONAŽA
ZALOŽNIŠTVO VELIKE PRATKE
VREČICE ZA SEMENA

Ljubljana, Breg 10-12

USTANOV.
LETA 1828

Najstarejši grafični zavod Jugoslavije
izvršuje vse tiskovine solidno in poceni

Najrazličnejše vrste drevesnih
in vinogradniških škropilnic
v prvovrstnih konstrukcijah izdeluje

Metallwarenfabrik
Viktor Jessernigg & Urban
Stockerau bei Wien
Schless-stattgasse 45

V zalogi pri

Kmetijski družbi v
Ljubljani, v Mariboru
in njenih skladiščih

Kreditni zavod za trgovino in industrijo

Ljubljana, Prešernova ulica 50

Telefon: 37-81, 37-82, 37-83, 37-84

Brzjavni naslov: Kredit Ljubljana

Obrestovanje vlog, nakup in prodaja vsakovrstnih vrednostnih papirjev, deviz in valut, borzna naročila, predujmi in krediti vsake vrste, eskompt in inkaso menic, kuponov, nakazila v tuzemstvo in inozemstvo, Safe-deposits itd.

S. KUNDE
& SOHN
DRESDEN

Tovarn. znamka

Zaščitni znak

Pristne

KUNDE okulacijske nože
trtn. drev. vrtn. škarje

dobite pri

Kmetijski družbi v Ljubljani

Ogibajte se posnetkov z znakom: „DRESDNER MODELL“

Največji slovenski pupilarnovarni zavod
Mestna hranilnica ljubljanska

Stanje vlog preko din 420,000.000.—

Lastne rezerve nad „ 26,000.000.—

Dovoljuje posojila proti vknjižbi.

Za vse obveze hranilnice jamči

Mestna občina ljubljanska

»SLAVIJA«

jugoslovanska zavarovalna banka d. d. v Ljubljani

Zavarovanja: požar, vlom, šipe, nesreče na potovanju, zakonita odgovornost, transport, razna zavarovanja avtomobilov, na življenje, posmrtnine itd., prevzame po ugodnih pogojih.

Centrala v Ljubljani

Gospodska ulica 12. Telefon 21-76 in 22-76.

Zelo važno je vsakoletno škropljenje sadnega drevja!

Uporaba žveplenoapnene brozge z dodatkom apnenega arsenata „Schering“ **MERITOL** za škropljenje, ali z oljnatim arsenatom „Schering“ se je izkazalo kot najuspešnejše, praktično in poceni. Voluharje zatirajte najsigurneje z „Lepit“ plinskimi patronami ali z „Lepit“ praškom.

Za uničevanje plevela v parkih, na igriščih, v tovarnah uporabljajte sredstvo **Formit**.

Za uničevanje oidiuma na rožah, grint in pajkov itd. uporabljajte sredstvo **Erysit**.

Zahtevajte prospekte! — Ta sredstva se dobijo pri Kmetijski družbi in vseh njenih skladiščih.

SCHERING A. G. Berlin. Generalno zastopstvo za Jugoslavijo **Mr. Draško Wilfan**
Zagreb, Srebrnjak br. 55. Telefon 64-11.

Najboljše sredstvo za varovanje
sadnega drevja pred boleznijo in
poškodbami

LOHSOL sadni
karbolinej

varuje Vaše sadno drevje pred poškodbami
in boleznijo.

Dobi se pri:

Kmetijski družbi r. z. z o. z. v Ljubljani
ZAHTEVAJTE PROSPEKTE IN CENIKE.

ŠPEDICIJA

TURK

LJUBLJANA

prevzema:

Ocarinjenje

vsakovratne robe hitro
in po najnižji tarifi. Vse
informacije brezplačno.
Telefon interurban 24-59
Vilharjeva cesta 39 (na-
sproti nove carinarnice).

Prevažanje

vsakovratnega blaga v
Ljubljani in izven Ljub-
ljane z vozovi kot tudi
z avtomobili. - Telefon
int. 21-57. - Masarykova
cesta 9 (nasproti tovor-
nega kolodvora).

Čebelarji! **Čebelarji!**

Vse čebelarske potrebščine,
panje, točila za med, umetno satje
izdeluje po primernih cenah:

Jugoslov. čebelarska industrija

L. Ritzmann

Novi Vrbas (Dunav. ban.)

Zahtevajte brezplačni ilustrovani cenik!

Agronom - fitopatolog

Ing. Lojze PREZELJ

specialist za rastlin. bolezni naznanja,
da nadaljuje s privatno prakso
Ljubljana, Wolfova ul. 3/I.

Telefon 34-73.

Nasveti. Pregledi. Sredstva za prepre-
čevanje in zatiranje rastlinskih bolezni.
Analiza zemlje. Vzgoja bakterij itd.

**KMETSKI HRANILNI
IN POSOJILNI DOM**

Telefon:
štev. 28-47

v Ljubljani

Brzjavni:
„Kmetiskidom“

reg. zadr. z neomejeno zavezo

Tavčarjeva ulica 1

Račun Poštne hranilnice štev. 14.257
Račun pri Narodni banki.

Nove vloge

vsak čas razpolož-
ljive obrestuje po

4% do 5%

Za vse vloge nudi
popolno varnost.

Otvorja tekoče račune.

Eskontuje menice.

Daje kratkoročna posojila.

Izvršuje ostale denarne posle.

ZAUPAJTE DENAR

DOMAČEMU ZAVODU!

Sadjarji!

Preiskave znanstvenikov in dolgoletne izkušnje praktikov izpričujejo, da je

ARBORIN

odlično sredstvo za zimsko in spomladansko zatiranje sadnih škodljivcev. Arborin je zakonito
zaščiten pri Upravi za zaščito industrijske svojine Beograd; isprava žiga br. 3165.

„CHEMOTECHNA“ družba z o. z., Ljubljana, Mestni trg 10

Tvrdba izdeluje razna **razkuževalna sredstva** za dom in blev, **cepilno smolo, mazavo „milo“** in slično

Arborin in cepilna smola v zalogi tudi pri **Kmetijski družbi** in njenih skladiščih.

Spomlad je tu -

kupite nove čevlje!

28321-646
Čevlji iz položene gume na trake, s čvrstim podplatom in toplo flanelasto podlogo. Ne propuščajo vode in stanejo le din 15—, 19— in 25—

2425-6636
V teh čevljih udobnega kroja se bo počutila vaša noga prosta. Izdelani so iz črnega difina z apartnim lakastim okrasjem

2425-66121
Okusni čevlji na trake iz finega črnega boksa, z usnjenim podplatom in polvisoko peto. Prilegajo se dobro nogi in jih lahko nosite k vsakemu plašču in kostumu

8222-48802
Otroški polčevlji iz močnega boksa z neraztrgljivim gumastim podplatom. Za živahne otroke ni boljše in trajnejše obutve

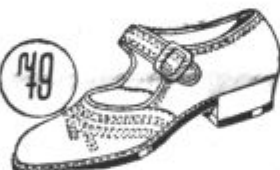
2925-64648
Praktični ženski čevlji na trake, izdelani iz finega črnega ali rjavega boksa, z usnjenim podplatom in usnjeno peto

1537-68822
Tole so elegantni čevlji, ki so dosegljivi vsakemu uradniku, trgovcu in obrtniku. Zelo trpežni. Izdelani so iz boksa s popolnoma usnjenimi in nepremočljivimi podplati. Prodajamo jih črne in rumene, po isti znižani ceni din 79—

5893-64853
Lepi lakasti deški polčevlji z okrasnim jezikom preko rista. Št. 23-26 din 49—, št. 27-30 din 69—, št. 31-34 din 79—

0675-46197
Ženski čevlji s široko zaponko čez rist, usnjenimi podplati in nizko peto. Udobna oblika varuje nogo

1875-66133
Udobni čevlji izdelani iz dobrega laka. Na vrhu lepo okrašeni z vložkom od kačje kože. Polvisoka peta nudi nogi lahko hojo.

3639-46748
Elegantni in močni moški polčevlji s popolnoma novim okrasjem iz rjave kože in z usnjenimi podplati.

4644-44604
Dekliški čevlji iz močne kože z zaponko in usnjenim podplatom. Najbolj prikladni za štrpaci

58077-607
Udobne gumaste lakirane opanke, s posebno močnim podplatom in okrašenim licem. Trpežne in nepremočljive. Moške veljajo samo din 29—, ženske din 25—, otroške din 19—

36325-611
Ženski polčevlji iz položene gume z gumijastim podplatom in nizko peto. Nepremočljivi in vzdržljivi. Lahko zamenjajo usnjeno obutev, a stanejo le din 20—

5927-64627
Elegantni in udobni čevlji iz boksa, tubaste oblike, z usnjenim podplatom in peto

4767-68802
Udobni delavski čevlji za vsak štrpaci, široke oblike, izdelani iz masivne kravine, z usnjeno opetnico in usnjenim, nepremočljivim in zelo trpežnim podplatom. Po znižani ceni stanejo samo din 79—

3515-5506
Udobne in elegantne copate z nizko peto in izrezano obliko izdelujemo v modri, rdeči in rjavni barvi ter pisanim baržunu.

Plata